

MOKSLO LIETUVA

2002 m. spalio 3–23 d.

LIETUVOS MOKSLININKŲ LAIKRAŠTIS

Nr. 17 (263)

Leidžiamas nuo 1989 m., du kartus per mėnesį

Kaina 1,5 Lt

Rektoriaus rinkimų išvakarėse

Spalio 11 d. Vilniaus ir Klaipėdos universitetuose bus renkami rektoriai. Į kieno rankas pateks seniausios šalies aukštosios mokyklos bei vieno jauniausių universitetų rektorių skeptrai? Ką šios permainos atneš, kas pasikeis šiuose universitetuose? Ar su naujais rektoriais atsinaujins ir šios aukštosios mokyklos, papūs gairės naujovių vėjai, o gal viskas liks po senovei?

Klausimų daug ir natūralu, kad ne tik šių universitetų, bet ir visi šalies mokslo bendruomenės nariai su naujaisiais rektoriais sieja naujas viltis. Apie seniausios šalies aukštosios mokyklos – Vilniaus universiteto dvasinį būvį prieš rinkimus, atsakomybę visuomenei ir pokyčių geismą kalbamės su Ekonomikos fakulteto dekanu prof. habil. dr. Stanislovu Algimantu MARTIŠIUMI ir filosofu Vytautu RADŽVILU.

Žvilgsnis į Vilniaus universiteto rūmų senosios architektūros ansamblį

Mažai kas nori būti rektoriumi. Kodėl?

Rektoriaus rinkimai universitete visados yra tam tikras sukrėtimas aukštajai mokyklai, naujos viltys, o kartais ir nemažai nerimo sukeliantis metas. Vilniaus universitetas parodė ne itin sėkmingą pavyzdį, kaip galima trejus metus gyventi be rektoriaus. Tad gal ir be permainų? Apie tai diskutuojame su Vilniaus universiteto Ekonomikos fakulteto dekanu, Statistikos katedros vedėju, VU senato, Lietuvos mokslo tarybos, Mokslo ir studijų fondo nariu prof. habil. dr. Stanislovu Algimantu MARTIŠIUMI.

Universitetas neįsivaizduojamas be diskusijos

Vilniaus universitetas mūsų sąmonėje – elitinė šalies aukštoji mokykla, rengianti ir būsimąjį mūsų visuomenės elitą. Žinoma, tai ir didžiausias šalies mokslinės veiklos centras. Tačiau kaip čia susiklojo, kad elitinė aukštoji mokykla sugebėjo 3 metus gyventi be rektoriaus, pasitenkindama tik laikinai einančiu rektoriaus pareigas?

Elitinės mokyklos taip pat patiria pakilimų ir nuosmukių, jų istorijoje yra tamsių dėmių ir šviesių spalvų. Štai tarpukario Vytauto Didžiojo universitetas. Tėn dės-tė įžymybės, bet tarp jų užvirdavo aštrios

Vilniaus universiteto Ekonomikos fakulteto dekanas prof. Stanislovas Algimantas Martišius

Nukelta į 8 p.

Universitetas visuomenėje, kur inteligentą keičia intelektualas

Vilniaus universiteto rektoriaus rinkimų išvakarėse šio ir kitų šalies universitetų padėti dabartinėje visuomenėje aptaria filosofas Vytautas RADŽVILAS.

Kol kas demokratija tėra fasadas

Geriamasis filosofe, kaip Jūs vertinate autoritetingiausios šalies aukštosios mokyklos, trejus metus sugebėjusios gyvuoti be rektoriaus, padėti? Gal apskritai rektoriaus pareigybė universitetuose – anachronizmas?

Pati savaimė rektoriaus pareigybė nėra ir nebus anachronizmas tol, kol pasaulyje egzistuos universitetai. Tačiau nenormalu, kai pagrindinė šalies aukštoji mokykla trejus metus neturi rektoriaus. Kita vertus, šiek tiek paradoksaliai drįsčiau teigti, kad jeigu tokia padėtis Lietuvoje ir nėra normali, bet šalyje įprasta. Panašūs dalykai vyksta daugelyje institucijų. Maža to, šiomet mes pasiekėme tokias „aukštumas“, kad net šalies prezidento rinkimai tampa kampanija.

Gaila, kad mūsų analitikai apie šiuos dalykus visiškai nelingę kalbėti. Vaidinama, tarsi šalyje viskas būtų gerai.

Kalbate apie šalies gyventojus, piliečius?

Taip, kalbu apie atsiradusią ir besiplėtojančią rinkos ekonomiką, demokratiją ir visa kita. Tačiau, mano įsitikinimu, šiandien tai, ką turime Lietuvoje, yra visiškai neapibrėžta. Ši

Nukelta į 9 p.

Filosofas Vytautas Radžvilas

2 p.

ARVYDAS JANULAITIS: VISADA PRIEŠ SROVĘ

3 p.

AR IŠLIKS LIETUVOJE GALVIJININKYSTĖS MOKSLAS?

4-7 p.

IGNOTUI DOMEIKAI – 200

10-11 p.

V. ALEKNA APIE JUOZUS – KELIUOTI IR MILTINI!

12-13 p.

KUR SAUGOTINOS ŽYDŲ TOROS

Visada prieš srovę

Rugsėjo 25 d. Biotechnologijos institute buvo paminėtas Instituto vyriausiojo mokslinio bendradarbio prof. Arvydo Janulaičio 60 metų jubiliejus.

Gedimino Zemlicko nuotraukos

Prof. Arvydas Janulaitis mini savo 60-metį

Iš visų savo mokytojų ir dėstytojų, kurių daug turėjo mokydamasis Kauno medicinos institute, Leningrado (Sankt Peterburgas) valstybiniame ir Maskvos valstybiniame universitetuose, prof. Arvydas Janulaitis savo 60-mečio minėjimo popietėje išskyrė vieną pavardę – prof. Tado Ivanausko. Turėjo laimės 1960 m. Kauno medicinos institute (dabar universitetas) klausytis jo skaitomo bendrosios biologijos kurso. Iš prof. Tado Ivanausko lūpų tada ir išgirdo apie genetiką, G. J. Mendelio dėsnius ir kitus dalykus, kurie vėliau savita vaga pakreipė ir paties A. Janulaičio, kaip mokslininko, likimą.

Tikriausiai nereikia priminti, kaip dogmatiškojo materializmo laikais rizikavo prof. Tadas Ivanauskas, studentams aiškindamas tai, kas būtų netoleruotina ir nepageidautina: dėstė uždraustą dalyką. Yrėsi prieš srovę, nes šitaip suprato mokslininko paskirtį ir atsakomybę. Ko gero, ši nuostata labai giliai, gal net pasąmonėje glūdi ir Arvydo Janulaičio esybėje.

Ir ne tik glūdi, bet ir prasiveržia reformatoriškos energijos pliūpsniais. Jie audrina mokslo bendruomenę, įneša daug sumaišties į kai kurias ramybės moksle suradusias galvas, o pačiam Arvydui Janulaičiui užtikrina kaskart naują būrį oponentų.

Tikriausiai galėtume pasakyti, kad A. Janulaitis pasirinko labai sunkią dalį – reformatoriaus. Ko gero, tai būtų ne visa tiesa. Daug labiau tikėtina, kad tai laikmetis pasirenka sau palankias, tinkamiausias asmenybes, per kurias ir reiškiasi. Jeigu kas imtųsi rašyti pirmojo dešimtmečio nepriklausomybę atkūrusios Lietuvos mokslo istoriją, tai niekaip negalėtų išvengti, apeiti ar kitaip nutylėti Arvydo Janulaičio pavardės. Labai jau daug sukurių ir raibulių nuolat lydėjo šią pavardę.

Reformatoriai ateina ir nueina – tokia jų lemtis ir dalis. Tačiau šito niekaip neišvengia pasakyti apie A. Janulaitį. Jis visą laiką ant bangos. Kur slypi šio žmogaus fenomenas? A. Janu-

laitis turėtų būti pats labiausiai nemėgiamas vidutinybių, jei tokių būtų Lietuvos moksle (šių eilučių autorius tokių nepažįsta), nes pats nesnaudžia ir kitiems snausti neleidžia. Galima būtų net siūlyti įvesti naują mato vieneta – janulaitį – vidutiniškumo ar stagnatoriškumo koeficientui matuoti. Tačiau tai veikia tik teorinė galimybė, nes, kaip sakėme, vidutinybių dabartiniame Lietuvos moksle nepastebė-

Biotechnologijos instituto vadovai sveikina prof. Arvydą Janulaitį

ta, tad nebūtų ir ką matuoti.

Kur vis dėlto slypi Arvydo Janulaičio paslaptis, jo kone antgamtiška savybė visada būti svarbiausių mokslo gyvenimo įvykių verpete? Bet koks vienareikšmis atsakymas čia būtų tik iš dalies teisingas, neišsemiantis visos pilnatvės, jeigu apskritai ją įmanoma išsemti. Siūlome atkreipti dėmesį į du, pavadinkime, veiksnius, kurie mums galėtų padėti bent jau nepasiklysti ieškant sudėtingo atsakymo. Pirmiausia tai paties A. Janulaičio gili mokslinė kompetencija, sugebėjimas dirbti ir toli matyti. Nuo 1975 m., kai atėjo dirbti į tuometinį Taikomosios enzimologijos (dabar Biotechnologijos) institutą, žlugo ir į nebūtį nugrimzdo ne viena plėtota kryptis. Silpnėsių nervų žmogui tai gali atrodyti kažkokia mistika, bet išliko ir didžiausių laimėjimų buvo pasiekta būtent tose kryptyse, kurios buvo plėtojamose A. Janulaičio laboratorijoje arba profesoriaus

ir gaminamus taikomosios srities produktus A. Janulaičio nuostata taip pat buvo labai aiški: tie darbai ir produktai turi būti aukščiausios kokybės, nes tik taip gali tapti konkurencingi ne tik Lietuvos, bet ir tarptautinėje rinkoje. Kad šis maksimalizmas pasiteisino, atitiko laikmečio reikalavimus ir dvasią, rodo visa įvykių tėkmė. Kai kuriuos mūsų temai reikšmingus etapus priminsime.

1975 m. į Vilniuje kurtojo Taikomosios enzimologijos instituto (Biotechnologijos instituto pirmtako) genų inžinerijos laboratoriją atėjo dirbti A. Janulaitis. Toli praeityje liko Tado Ivanausko paskaitos, kuriose pirmą kartą studentui nušvito viliojantis genetikos mokslo pasaulis, padaręs perversmą ne tik biologijos moksle, bet ir žmonijos sąmonėje. Iš prieš 15 metų klausytų paskaitų liko bene svarbiausias užkratas, paskatinęs įgyvendinti taikomosios biologijos bei teorinės ir eks-

perimentinės biologijos sąveiką.

1978 m. A. Janulaičio vadovaujama laboratorija jau tapo Mokslinės biologijos fermentų skyriumi. Jo pagrindu 1994 m. susikūrė molekulinės biologijos kompanija AB *Fermentas*. Savo gaminius ši kompanija eksportuoja į daugelį pasaulio valstybių, net 40 šalių turi savo atstovus.

1984 m. A. Janulaičio iniciatyva institute buvo įkurta genų inžinerijos preparatų laboratorija. Po 3 metų išaugo į genų inžinerinės biotechnologijos skyrių, o iš pastarojo susikūrė viena moderniausių Lietuvos įmonių – AB *Biotechna*.

1986 m. A. Janulaitis buvo tarp tu instituto vadovų, kurie inicijavo ekologinės biotechnologijos tyrimų padalinį, iš kurio 1991 m. susikūrė bendrovė *Biocentras*.

Tai labai svarūs Lietuvos biotechnologijos mokslo ir gamybos žingsniai, žengti svarbiausių pasaulinio genetikos mokslo laimėjimų erdvėje. A. Janulaitis išskyrė tris šios srities revoliucijas, kurios didžiulę įtaką padarė ir Lietuvos šios srities tyrinėjimams bei tai-

šio antrojo etapo idėjų.

Bet štai čia neišvengsime ir dramatiškos gaidos, kuriai gal ir ne pati geriausia vieta jubiliejiniame renginyje, minint Arvydo Janulaičio 60-metį. Kita vertus, juk pats profesorius ir iškėlė šią problemą, nes mokslininkų jubiliejai gal tuo ir skiriasi nuo kitų paprastų mirtingųjų švenčių, kad akimirka, kai atsiveria širdys ir tampame vieni kitiems pakantesni, geranoriškesni, geriausia panaudoti problemoms aptarti. Jeigu jau neišdega jų spręsti.

Pasak A. Janulaičio, esame liudininkai mūsų akyse vykstančios trečiosios revoliucijos, kurios ryškiausias simbolis – žmogaus genomo sekos iššifravimas. Turime akivaizdų kiekybės perėjimo į naują kokybę pasireiškimą, kurio pasekmės mums šiandien dar gal ir menkai įsivaizduojamos. Po 10 metų, teigia profesorius, žmonija turės individualizuotą mediciną, po 20 metų genų terapija bus taikoma defektams ištaisyti, o po 30 metų mūsų vaikaičių genomas bus žinomas nuo pat gimimo ir, reikalui esant, galės būti paveikiamas jų sveikatos labui.

Šios trečiosios revoliucijos reikšmę A. Janulaitis lygina su perversmu, kuris įvyko fizikoje išlaisvinus branduolinę energiją, o chemijoje tai tolygu D. Mendelejevo periodinės elementų sistemos lentelės sudarymui. Tuo norima pasakyti, kad biologija per keletą pastarųjų dešimtmečių iš aprašomojo mokslo negrįžtamai tapo sintetiniu, kuriančiu naujas gyvybės formas. Pasak A. Janulaičio, biologija tarsi pratęsia paties Pono Dievo žaidimus, o kartu teikia ir neišmatuojamai plačias mokslinių tyrimų bei naujų eksperimentų galimybes.

Visa bėda, kad Lietuva jau beveik atsilieka šio trečiojo etapo darbuose, savo laimėjimus daugiausia grindžia genų inžinerijos, t. y. antrojo etapo, pasiekimais. Pasak A. Janulaičio, sprendimus priimančios mūsų žmonės nelabai suvokia, kas vyksta šiuolaikiniame moksle. Pasaulyje ir Europos Sąjungoje biotechnologija pripažįstama svarbiausiu visuomenės plėtros rodikliu, daug svarbesniu ir už informacines technologijas. Ši nuostata atsispindi ir ES dokumentuose, trečiosios revoliucijos pasekmės atsilieps žemės ūkiui, medicinai ir visam žmonijos gyvenimui. Savo įprastais tempais ir toliau judėdami vargu ar būsime pasirengę dalyvauti tarptautiniuose darbuose ir pasinaudoti savo šalies ir žmonių labai atsiveriančiomis galimybėmis.

Optimizmo gali teikti nebent tai, kad Biotechnologijos institutas yra jauniausias šalyje, jo darbuotojų amžiaus vidurkis – 38 metai. Tai ir paties jubiliejaus didžiausias džiaugsmas, kad yra tokia vieta Lietuvoje, iš kurios jauni žmonės strimgalviais nebėga „į Europą“ ar į Užatlantę, nes kaip Europoje jaučiasi ir dirbdami Aukštuosiuose Paneriuose. Ko gero, tai ir yra pats didžiausias Arvydo Janulaičio laimėjimas: jis įrodė, kad ir Lietuvoje dirbant galima būti dideliu mokslininku, galima suburti daug talentingo jaunimo ir suteikti jiems galimybę reikštis mokslinėje veikloje. O jei taip, tai ir nuogastavimai dėl dabartinio mūsų naujausių biotechnologijos darbų atsilikimo gal nėra absoliuti duotybė? Gal dar pajausime savy būtinybę ir galias vytiš tolyn benuriedantį traukinį.

Lietuvos sodininkystės ir daržininkystės instituto darbuotojai jubiliejaui pagal naujas technologijas išaugino sodo gėrybių, o pagal senas – surinko bičių medaus

Sveikinant jubiliatą salėje buvo daug jaunimo

Ar reikia Lietuvai galvijininkystės mokslo?

Dar įprastas ir lietuviu akiai mielas vaizdas

Šis klausimas mūsų galvijininkystės mokslo autoritetui, Lietuvos veterinarijos akademijos profesorui, Lietuvos mokslų akademijos nariui korespondentui, LMA Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriaus Zootechnikos ir veterinarinės medicinos sekcijos pimininkui habilit. dr. Česlovui JUKNAI skambantiems dramatiškai, skaudina, nes kokia Lietuva be galvijininkystės, apskritai be gyvulininkystės ir pagarsėjusių lietuviškų mėsos bei pieno produktų. O be gyvulininkystės ir žemės ūkio mokslo visi ūkinės veiklos laimėjimai gali būti tik laikini.

Tačiau gyvenimas verčia formuluoti dramatiškus klausimus ir ieškoti atsakymų. Šiuo atveju prof. Č. Juknos nuomonė yra labai svarbi, nes paremta tarptautinį pripažinimą pelniusiaisiais mokslo darbais. Paminėsime tik kelias kryptis, kurių darbus profesorius sėkmingai daro jau daug metų. Tai galvijų pieno ir mėsos produkcijos genetinio susiderinimo ir importinių veislių naudojimą Lietuvos juodmargių ir žaliųjų pieno produkcijai didinti, įtakos šių veislių mėsos produkcijos kiekiui ir kokybei tyrimai. Tai mūsų šalyje veisiamų galvijų veislių mėsos produkcijos genetinis įvertinimas, atskirų bulių įtakos palikuonių penėjimosi ir mėsinių savybių nustatymas. Lietuvoje veisiamų galvijų genetinio potencialo turtinimas. Pagaliau tai ir sunkiųjų metalų kaupimosi galvijų organizme ir jų produktuose tyrimas ir nustatymas. Č. Jukna sudarė galvijienos ekologinės būklės sunkiųjų metalų atžvilgiu šalies žemėlapi, nustatė padidintos rizikos zonas.

Paminėjom tik dalelę prof. Česlovo Juknos darbu. Jis parašė 17 knygų (kai kurias kartu su bendraautorais), daugiau kaip 200 mokslinių ir 90 mokslo populiarinimo straipsnių. Vadovavo 18 disertantų, kurie apgynė mokslo daktaro disertacijas.

Sveikinant profesorį su 70-mečiu, o kartu kalbinant nepavyks

nutolti nuo visam šalies mokslui labai svarbių problemų, kurių išmintingiems sprendimams turėtų padėti ir Č. Juknos patirtis, žinios bei aiški visuomeninė pozicija.

Garbingąjį jubilatą kalbina Gediminas Zemlickas.

Kuo skundžiasi galvijininkystės mokslininkai

Ar per pastaruosius dvylika nepriklausomos Lietuvos gyvavimo metų toli į priekį pažengė galvijininkystės ir apskritai gyvulininkystės mokslas? Ar iš viso galima kalbėti apie kokią nors pažangą?

Per nepriklausomybės metus gyvulininkystės mokslas šiek tiek pažengė į priekį, bet tik atskirų šakų. Spartesnę gyvulininkystės mokslo plėtrą stabdė objektyvios ir subjektyvios priežastys: labai menkas mokslo finansavimas, tyrimo bazių siaurinimas, apskritai mokslo nuvertinimas, visiškai skurdūs mokslo darbuotojų atlyginimai ir jaunų perspektyvių darbuotojų išėjimas į kitas veiklos sritis. Dėl ne visiškai tinkamos mokslo institucijų ir atskirų mokslininkų vertinimo politikos fundamentinės, svarbiausios šakos vis labiau atsilieka. Šitaip atsitiko todėl, kad išaugo ne mokslo svarba atskiroms technologijoms ar šalies žemės ūkiui, o kad svarbiausiu vertinimo kriterijumi tapo straipsnių kiekis.

Tokiose šakose kaip galvijininkystė, kuri ir yra Lietuvos gyvulininkystės pagrindas, paskutiniaisiais dešimtmečiais bent kiek solidėsiu darbu ir nedaroma.

Kodėl? Nejaugi priežastis – tik straipsniai, kurių iš mokslininkų reikalaujama parašyti ir išspausdinti prestižiniuose žurnaluose?

Norint atsakyti, kokia yra vienos ar kitos veislės importuoto gyvulio įtaka mūsų bandos genofondui, kokia telyčių šėrimo ir laikymo technologija efektyvesnė, man reikėtų atlikti tyrimus, kurie truktų 4–5 metus. Mūsų mokslo vertintojai rezultatų tiek laiko negalės laukti ir būsiu išmestas iš darbo, nes nė vieno tinkamo straipsnio iš tos temos ir nespėsiu parašyti.

Tai kaip sukasi mokslininkai? Juk dar ne visi išmesti iš darbo?

Mokslininkai pasuko lengvesniu keliu: daro paukštininkystės srities, pašarų priedų tyrimus ir t. t. Tai trumpalaikiai reiškiniai: pridėjau priedo, pašėriau veršėlį 3 mėnesius, palesinau broilerį 36 dienas ir turiu rezultatą – rašau straipsnį.

Štai kodėl prasidėjo galvijininkystės mokslo stagnacija. Lygiai tą patį galiu pasakyti ir apie gyvulių laikymo technologijas, kur priimant sprendimus reikia

laiko. Vis dėlto pertvarkant ūkį, performuojant bandas reikia adaptuoti ir pažangesnes technologijas, atsižvelgti į kitų šalių patirtį. O tam reikia laiko. Jeigu mano darbas, kurį darau 3–5 metus, nevertinamas (o juk kartais tenka ir pakartoti bandymą), tai apie kokią galvijininkystės mokslo plėtrą galima kalbėti.

Straipsnių daug, o kiek mokslo?

Ką mums sako tarptautinė galvijininkystės mokslo patirtis? Jums teko nemažai šalių aplankyti, kaip ten dirbama?

Prieš porą metų man su žemės ūkio specialistų grupe teko lankytis Anglijoje. Tiesiog nustebino vienos žolininkystės tyrimų stoties darbuotojų patirtis. Jie kūrė skėtį, kad tiksliai nustatytų žolyno našumą, kiek iš hektaro galima gauti energijos. Šiam tikslui anglai panaudojo 15 metų duomenis. Mat metai metams nelygu: šiemet sausra, pernai – lietinga ir pan. Žolės stiebo standumas yra visiškai skirtingas. Štai kodėl anglai ir naudoja 15 metų duomenis, tiksliai apskaičiuoja, kiek iš žolės gaus energetinių vienetų.

Tarkime, šiemet sugalvojau atlikti rimtą ganyklų naudojimo bandymą. Bet ištiko visiškai nebūdingi metai, tad ir mano metų darbas – šuniui ant uodegos. O straipsnį privalau parašyti. Ar atspindės šis straipsnis mūsų geografinės juostos tikrovę? Ne, nes man reikia bent 3–5 metų vidurkio, antraip mano rekomendacijos bus mažai vertos.

Seniau skelbdavome bandymų duomenis nuo pat veršelio gimimo iki iš jo gautos produkcijos ir jos kokybės įvertinimo. Mokslo darbuose šie tyrimai užimdavo 1–1,5 spaudos lanko, užtat specialistas matydavo nuo pradžios iki pabaigos atliktą darbą ir visus jo etapus. Šiandien, kai esame verčiami skelbti kuo daugiau straipsnių, aš rašau, tarkime, apie kokio nors genotipo įtaką augimo spartai. Vadinasi, nagrinėju priešvorį ir svorį. Paskui rašau apie fiziologinius rodiklius, mėsos ar pieno produkciją ir t. t. Taip per 3–4 metus bus prirašyta daug straipsnių pagal atskirus fragmentus, bet eksperimento visumos nėra.

Išsėna lyg ir akių dūmimas: straipsnių daug, bet mokslo nėra. Visas bruzdesys perniek.

Vartotojui iš tų atskirų straipsnių nauda abejotina. Išsivežęs į šalį tam tikros genetinės medžiagos ar norėdamas taikyti naują technologiją arba jos elementus suinteresuotas asmuo išsamios tyrimų medžiagos nerada, nes tie straipsniai bus paskelbti daugelyje skirtingų leidinių – kas gali susigaudyti. Juo labiau neperskaitys, kas užsienio žurnaluose paskelbta. Štai šitaip mes priversti šiandien gyventi.

Kurčio pokalbis su nebyliu

Tai kaip, Profesoriau, reikia vertinti galvijininkystės mokslo rezultatus? Aišku, jog tai ne filosofija ir ne edukologija, o labai specifiška mokslo sritis.

Visą laiką tvirtinome, kad žemės ūkio mokslai – ir gyvulininkystė, ir agronomija, ir kiti – yra labai specifiški ir jų negalima vertinti kaip filologijos darbų. Čia maža parašyti 1–2 apybraižas per metus. Štai paukštininkystėje aš galiu per metus išauginti 2–3 ciklus broilerių, taikydamas skirtingas technologijas. Kiaulininkystėje galiu per 2–3 metus padaryti gerą eksperimentinį darbą, o galvijininkystėje man būtinai reikia 4–5, o gal ir 6 metų. Kai šitų dalykų nesuprantama, tai tų šakų mokslas ir pradeda atsilikti. Nebedarome ilgalaikių bandymų. Sukaupias technologijas apie atskirų panaudotų veislių įtaką mes pamažu išsėmiame, o naujų bandymų negalima atlikti. Pirmą, nėra lėšų, antra, sumažėjo eksperimentinė bazė, nes stambiuose ūkiuose mokslinius tyrimus buvo daug lengviau organizuoti. Trečia, labai trukdo mūsų srities mokslo ir paties mokslininko vertinimo sistema.

Bet, Profesoriau, kas gi vertina mokslininkus? Patys mokslininkai. Nejaugi mokslo žmogus lygiai tokiam pačiam mokslo žmogui negali įrodyti elementarių dalykų? Juk kalbame apie labai aiškius ir paprastus dalykus.

Ką gali išaiškinti ar įrodyti, jeigu mokslininkus administruojantis elitas nieko nenori klausyti. Kiek šnekam – niekas mūsų negirdi. Kurčio pokalbis su nebyliu. Juk niekam nerūpi, neįdomu, ką, kokias rekomendacijas mokslininkas pateikė gamybai. O juk gamybininkui mažiausiai rūpi, ar mūsų straipsnis išspausdintas žurnale su svorio koeficientu, ar be jo, ar kas mus cituoja, ar ne.

Trumpai tariant, sudarytos visos sąlygos sužlugdyti galvijininkystės mokslą, ir tas labai sėkmingai daroma.

Taip, tai vienas iš būdų šį mokslą numarinti. Aš jau nekalbu apie tai, kad reikia šiai mokslo sričiai padidinti finansavimą, sustiprinti eksperimentinių ūkių bazę ir t. t. Mums buvo aiškinaama: darykite bandymus ūkininkų ūkiuose. Bet tie ūkininkų ūkiai maži ir joks ūkininkas mūsų neįsileis. Visose valstybėse, kur jokio socializmo nebuvo, prie institutų, panašių į mūsų Gyvulininkystės institutą, bei agrarinio profilio aukštųjų mokyklų, bandymų stotčių yra eksperimentiniai ūkiai, auginami savo gyvuliai.

Antai JAV pašarų kokybės stotys turi karvių su įsiūtomis fistulėmis: į priekrandį įdedama tiriamo pašaro, po paros patikrinama, kaip vyksta virškinimas ir pan. Koks gi ūkininkas leis dešimčiai produktyvių karvių dėti fistules

ir stebėti medžiagų apykaitą? JAV galvijininkystės srityje pasiekti fantastiški rezultatai. Šalyje iš 9 mln. karvių primelžiama daugiau kaip 8,2 tūkst. kg pieno per metus, o 6 valstijose jau peržengta 9 tūkst. kg riba. Ten mokslas dirba tam, kad turintų genofondą ir praktiškai jį realizuotų pritaikydami pažangias technologijas.

Vokiečiai ieško pigiausių gyvulių auginimo būdų

ES pradėjo skelbti, kad bus sumažinta parama žemės ūkiui, taigi ir pieno bei mėsos ūkiui. Prieš porą metų buvau vokiečių pakviestas į vieną mėsinių galvijų parodą Saksonijos-Anhalto žemėje. Vokiečiai man parodė bandymų stoties atliekamų eksperimentus. Sako: mums reikia ieškoti pigių sprendimų, pigių technologijų – kuo mažiau sąnaudų produkcijai pagaminti. Aš jau nekalbu apie įvairius toje stotyje sukryžmintus mišrūnus, kurie geriau įsisavina pašarus, greičiau auga laikomi po stogu ir t. t. Įsivaizduokite poligoną, apartą ir aptvertą dirvą, kurioje šiaudais pakreikta guoliavietė. Įrengtas gruntinį vandenį pasiekiantis siurblys, kurį nosimi pats gyvulys gali įjungti. Suvežta 6 ar 7 genotipų gyvuliai ir visą žiemą laikomi po atviru dangumi, šeriami tam tikru režimu. Žiūrime, kurios veislės tokiomis sąlygomis išgyvens.

Kovo pradžioje buvome nuvežti prie Elbės, matėme užliejamas pievas, panašiai kaip prie mūsų Nemuno. Angusų veislės karvės ant kauburių, ištisos bandos, pridėta pakratų, veršeliai klampuoja po purvą iki pilvo, kai rugių ausys apšalusios. Be jokių tvartų išauginama banda iki produkcijos realizavimo. Mums rodė antramečius buliukus, sužaliavus pievoms per 3 mėnesius jie ėmis iki 500 kg svorio ir bus realizuoti, nesušėrus nė kilogramo grūdų.

Ar tai nėra galvijų kankinimas?

Matote, tai tam tikrų veislių galvijai, kurie gali gulėti ir 30 °C šaltyje, kad tik būtų sausa. Ūkininkas sako, jeigu tie gyvuliai būtų laikomi po stogu, tai gamyba būtų nuostolinga. Taigi esant tam tikroms ekonominėms sąlygoms naudojamos atitinkamos technologijos, pritaikytas gyvulio genotipas. Seniau intensyviai penėta. Šeriami miežiais ir šienais per 14–15 mėnesių buliukai pasiekdavo 500–550 kg svorį. Kai grūdai tapo brangūs, naudojama visai kita technologija. Šeriant žoliniais pašarais, nenaudojant grūdų, parenkant tam tikras galvijų veisles, atitinkamus genotipus ir jų derinius galima pagaminti pigios ir kokybiškos mėsos, turėti pelningą gyvulininkystės šaką.

Bet visa tai juk reikia kažkam iširti, išaiškinti veislių derinius, sukurti arba adaptuoti užsienyje taikomąs technologijas Lietuvos sąlygomis.

Bus daugiau

Perkopus Andus sugrįžta į Tėvynę (2)

Pradžia Nr. 16

UNESCO paskelbtieji Ignoto Domeikos metai į Lietuvą atnešė daug prasmingų renginių, kurių kulminaciją reikėtų sieti su Vilniuje vykusia tarptautine mokslinė konferencija Ignoto Domeikos gyvenimas. Darbas ir indėlis į mokslą. Ji vyko rugsėjo 10–12 d. Visi norintys galėjo dalyvauti ekskursijoje Ignoto Domeikos keliais į Baltarusiją, o kai kuriems dalyviams Vilniaus konferencija buvo pratęsta Minske, kur Baltarusijos nacionalinės mokslų akademijos rūmuose panašią konferenciją – tik mažesnio masto – surengė baltarusiai. Apie visą tai savo skaitytojams žadėjome išsamiai papasakoti.

Giminės šaknys mus riša su praeitimi

Vilniaus konferencijai ypatingo spalvingumo, net savotiško šeimyniškumo suteikė tai, kad dalyvavo gausus būrys Ignoto Domeikos palikuonių – proproanūkių ir kitokio giminystės laipsnio atstovų iš Čilės, JAV, Australijos, Norvegijos ir Lenkijos.

Vis labiau apsiprantame, kad solidžiuose moksliniuose renginiuose regime įžymybių palikuonių. Tai pirmiausia pasakytina apie fizikochemikui Theodorui Grotthussui skirtus įsimintinus renginius ir išvykas po Lietuvos, Latvijos, Estijos, Vokietijos, Prancūzijos, Italijos vietas, kurios susijusios su mūsų įžymaus kraštiečio vardu. Tose kelionėse ir mokslinėse bei jubiliejinėse konferencijose beveik visada būna ir T. Grotthus-

so palikuonių iš Lietuvos ar Vokietijos. Šių eilučių autoriui įstrigo ir jubiliejaus renginys, skirtas garsaus veikalo *Didysis artilerijos menas* kūrėjui inžinieriui, artilerijos specialistui, Vilniaus universiteto auklėtiniui Kazimierui Semenavičiui (Simonavičiui, apie 1600 – po 1651). Šis minėjimas vyko 2000 m. Lietuvos mokslų akademijos salėje dalyvaujant K. Semenavičiaus ainiams, kurių, pasirodo, Lietuvoje esama visai nemažai.

Žodžiu, sausokos, kartais perdėm racionalios konferencijos jau neretai būna pavairinamos ir labai prasmingais dinastiniais ir giminystės ryšiais sušildytais renginiais, kurie dalyviams ilgiems metams palieka gilių emocinių įspūdžių, suartina žmones, o mokslą padaro daugeliui artimą, svarbų ir rūpimą, net jeigu tie žmonės duoną kasdienę valgo visai iš kitos veiklos. Todėl mokslų populiarinimo prasme tie renginiai yra nepaprastai svarbūs ir reikalingi. Būtų puiku, jeigu jie ir dažniau iš mokslo institucijų išiveržtų į aukštąsias mokyklas, kolegijas, gimnazijas, neaplenktų kartais ir paprastų kaimo mokyklų.

Visa tai galėtų būti atskiro pokalbio tema siejant su mokslo ir kultūros propagavimu, gilesniu mūsų tėvų bei protėvių veiklos svarbos suvokimu, siekiu geriau pažinti savo šaknis, ištakas, susigrąžinti tai, kas nepelnytai užmiršta, o neretai ilgus dešimtmečius buvo nutyliama, ignoruojama ar net niekinama.

Dar gyva Ignoto Domeikos anūkė

Ignoto Domeikos 200-ųjų gimimo metinių renginiai kaip tik ir paskatino pamąstyti apie tai, kas mūsų žmonėms yra jų protėviai. Matėme, įsitikinome, ką reiškia protėviai ir gim-

Viešnia iš Australijos Paz Domeyko skaitytoja apie Ignoto Domeiką kaip šeimos žmogų

tinė Ignoto Domeikos po pasaulį išsiblaškiusiems ainiams. Gal ir gera gyventi Australijoje, JAV ir Norvegijoje, bet visi tie I. Domeikos palikuonys kažkodėl kaip po pasaulį išblaškyti paukščiai kartsykiais skrenda į vieną Žemės tašką, kad pabūtų drauge, prisimintų savo didįjį protėvį, pasidalytų naujų atradimų ir paprasčiausio žmogiško bendravimo džiaugsmu. Negali sakyti, kad jie skrenda į tėvynę – juk ne. Veikiausiai į protėvynę, kuri, pasirodo, taip pat turi kažkokią žodžiais sunkiai nusakomą magišką galią. Kuo žmogus brandesnis, tuo šis traukos jausmas stipresnis, gilesnis, įgauna grynesnį pavaldą.

Šiemet ta traukos žeme buvo tapusi Lietuva, mūsų senasis Vilnius. Dar niekada į Lietuvą nebuvo suvažinę tiek Ignoto Domeikos palikuonių. Pirmiausia paminėsime Pablą Domeyko, kuris yra Ignoto Domeikos vaikaičio Kazimiero sūnus. Gimė savo garsiojo prosenelio namuose Santjage, kurie jam ir priklausė. Bent

taip buvo dažnai teigiama pristatant Pablą. Šiuose namuose norima įkurti muziejų, taip pat dedamos pastangos, kad ten būtų įsteigtas Ignoto Domeikos tarptautinis studijų centras. Į jį iš viso pasaulio galėtų atvykti tyrinėtojai, kurie būtų pasiryžę gilintis į Ignoto Domeikos mokslinį ir kūrybinį palikimą. Žinoma, Lenkijos, Baltarusijos, Lietuvos ir pačios Čilės tyrinėtojų būtų pirmenybė. Šiam projektui įgyvendinti įkurtas specialus I. Domeikos tarptautinis kultūros fondas (*International Cultural Corporation*), bet apie tai dar bus progos pakalbėti.

Pablo Domeyko motina mirė prieš keletis dešimtmečius sulaukusi 97 metų amžiaus. Tai ne vienintelė ilgaamžė šioje giminėje. Santjage gyvena dona Anita Domeyko de Salazar, kuri yra tikra Ignoto Domeikos anūkė. 2002 m. balandžio 25 d. jai sukako 100 metų. Minint garbingos senolės jubiliejų patalpoje, kur vyko pagerbimo popietė, tilpo 80 žmonių – vien tik donos Anitos anū-

kai bei proanūkiai. Visi kiti tolimesni giminaičiai buvo susodinti kieme.

Reikia pasakyti, kad Domeikų giminė Čilėje labai gerbiama, jos atstovai dažnai užima aukštą padėtį visuomenėje. Vilniuje ir Baltarusijoje galėjome pabendrauti su Ana Maria Domeyko iš Norvegijos, kuri yra donos Anitos Domeyko de Salazar duktė. Tarp artimiausių palikuonių buvo ir Andreas Domeyko iš JAV, Paz Domeyko brolis. Apie šią mūsų viešnią taip pat dar bus progos pakalbėti.

Kas suskaičius palikuonis

Kartsykiais reiktų prisiminti ir skaitytoją, kuriam tie visi giminystės ryšiai gali tapti ir savotišku kryžiažodžiu. Priminsime, jog Ignotas Domeika su žmona Enriketa turėjo mylimą dukterį Anitą (ištekėjo už pusbrolio Leono Domeikos, palikuonių nesulaukė) ir tris sūnus: Henriką (mirė nesulaukęs nė metų), Hernaną (buvo katalikų kunigas) ir Kazimierą. Šis jauniausias sūnus, Čilėje vadintas Casimiro, paliko keturis sūnus ir dukterį Anitą, jau minėtąją šimtametę. Vienas Kazimiero Domeikos sūnų taip pat buvo pakrikštytas Kazimieru, tai štai pastarojo sūnus ir yra į Vilnių atvykęs ir spėtas šiek tiek pristatyti Pablas Domeyko.

Savo testamente Ignotas Domeika pageidavo, kad jo palikuonys neparduotų namo, kuriame jis gyveno daug metų. Šį tėvo prašymą vykdė sūnus Kazimieras ir Hernanas, vėliau vaikaitis Kazimieras, pastarojo vaikai bei dabartiniai žymiojo mokslininko palikuonys.

Kiek tų palikuonių yra išvis? Knygos *Ignotas Domeika 1802–1889. Gyvenimas, darbas ir indėlis į mokslą* sudarytojas ir redaktorius prof. Algimantas Grigelis knygos pratarmėje (13 p.) teigia, jog tų palikuonių, pasisklidusių po pasaulį, yra apie du šimtai. Tačiau Ignoto Domeikos proproanūkė (I. Domeikos anūko Kazimiero jauniausiojo sūnaus Chuano duktė) Paz Domeyko iš Australijos teigia (27 p.), kad palikuonių yra daugiau kaip 300 ir jie gyvena įvairiose pasaulio vietose: Čilėje, JAV, Australijoje, Argentinoje, Ispanijoje, Anglijoje, Norvegijoje ir kitose šalyse. Tad kuo labiau tikėti – knygos redaktoriui ar straipsnio autore?

Ignotas Domeika – šeimos žmogus

Viešnią iš Australijos Paz Domeyko teisėtai galėtume pavadinti savo proprosenelio biografė. Nors nėra

profesionali istorikė ar mokslininkė, bet pastaruosius ketverius metus ji labai atsidėjusi tyrinėjo I. Domeikos biografiją ir asmeninį gyvenimą ir būtent daugiau ne kaip mokslininko, rašytojo ar visuomenės veikėjo, bet kaip šeimos žmogaus. Visa tai atsispindi ir šiemet Čilėje anglų kalba išleistoje Paz Domeyko knygoje apie jos žymųjį proprosenelį ir mūsų kraštiečių. Knyga parašyta remiantis dokumentine medžiaga, Ignoto Domeikos laiškais bei archyvu, kuris yra Domeikų šeimos Santjage nuosavybė.

Vilniaus konferencijoje Paz Domeyko skaitė pranešimą *Ignotas Domeika – šeimos žmogus*. Jį išspausdintą rasime ir tarptautinės mokslinės konferencijos darbų rinkinyje *Ignotas Domeika 1802–1889*. Lietuvos žmonėms ir visiems, kurie domisi žymiojo mokslininko palikimu, vieta mokslo ir kultūros istorijoje, šis straipsnis turėtų būti itin įdomus. Kaip teigia viešnia, ji daugiausia naudojo savo tėvo ir pusbrolio išsaugota medžiaga. Pasak pranešimo autorės, patys tų dokumentų saugotojai, ko gero, nenučiuokė, kokią turi vertybę.

Žinoma, pasinaudojome proga ir viešnios paklausėme, ar Australijoje žmonėms kas nors žinoma apie Ignotą Domeiką, ar domimasi. Pasirodo, daugelis lenkų, su kuriais mūsų Paz Domeyko tenka bendrauti Australijoje, žino ir domisi jos garsioju protėviu ir tai ją iš pradžių net maloniai stebindavo. Štai šios lenkų tautos savybės – niekada ir jokiais aplinkybėmis nepamiršti savo tautiečių, kraštiečių ar su lenkų kultūra susijusių žmonių mums, lietuviams, reiklia mokyti ir mokyti. Užtektų pažiūrėti, kaip lenkai gerbia kad ir savo žuvusių karių atminimą, kaip prižiūri jų kapus, ir viskas bus aišku.

Ponios Paz Domeyko tėvas buvo diplomatas, tad iš Čilės, kur gimė, jai teko išvykti į Kanadą, vėliau Australiją. Čia ji jaučiasi įleidusi kiek gilesnes šaknis, nors tenka dažnai buvoti ir JAV, kur gyvena jos sesuo. Mūsų viešnia Australijoje jaučiasi esanti ir gausingos Domeikų giminės atstovė. Turi penkias dukteris bei vaikaičių, taigi Domeikų giminė jau plinta ir Australijoje, tiesa, per moterišką liniją.

Ponia Paz Domeyko Lietuvoje lankėsi antrą kartą. Pirmąsyk atvyko prieš ketverius metus, tada ją šefavo Kauno medicinos universiteto Kardiologijos instituto habil. dr. Rita Liucija Domeikaitė-Černiauskienė. *Tie metai buvo turinčiausi mano gyvenime. Lietuva iš visų aplankytų šalių yra mano labiausiai mėgstama. Turiu čia gerų draugų, tai puiki šalis. Dėkoju Lietuvai, Vilniaus universitetui, puikiems žmonėms, organizavusiems šią puikią Ignoto Domeikos 200-osioms gimimo metinėms skirtą konferenciją*, – taip susitikime su žurnalais pasakė p. Paz Domeyko.

Dar pridursime, jog knyga, kurią Čilėje mūsų viešnia išleido apie Ignotą Domeiką, dedikuota jos tetai šimtametei donai Anitai Domeyko de Salazar. O tarp Vilniaus ir Minsko Ignoto Domeikos konferencijos dalyvių bei svečių buvo ir Ignoto Domeikos giminė, Nedzviadkoje, gyvenusio I. Domeikos sūnaus Kazimiero anūkė: šiame kaime gimusi, o dabar Čilėje gyvenanti Eva Maria Odachowski Pohl su sūnumi bei Norbertas Marianas Obuch-Vošchatynskis (Norbert Marian Obuch-Woszczatynski). Antrojo pasaulinio karo metais šie iš Nedzviadkos kilę mokslininko palikuonys dalyvavo kovose su naciais, po karo emigravo į Čilę, nes ten gyveno giminės Domeikos. Ten ir pasiliko.

Konferencijos dalyviai Vilniaus m. mero Artūro Zuoko priėmimo

Lietuvos MA bibliotekos darbuotoja dr. Birutė Railienė ir prof. Zdzisławas Janas Rynas iš Krokuvos

Kas daroma Ignoto Domeikos atminimo labui

Neslėpsime, mums labai rūpi, kas daroma garsinant Ignoto Domeikos vardą ir kitose šalyse. Štai praėjusią vasarą Santjage mokslininko 200-osioms gimimo metinėms įkurta Ignoto Domeikos Ancutos kultūros draugija (*The Cultural Corporation of Ignacy Domeyko Ancuta*). Jos pirmininkas yra 1991–1996 m. buvęs Lenkijos ambasadorius Čilėje ir Bolivijoje, o dabar Krokuvos universiteto psichiatrijos profesorius Zdzisławas Janas Rynas, o tarybos narė – ponja Paz Domeyko. Draugijos tikslas – paremti ir plėsti tarptautines studijas, skirtas I. Domeikos gyvenimui, mokslinei ir kūrybinei veiklai tyrinėti. Draugiją įkūrė grupė mūsų įžymaus kraštiečio palikuonių, kurie susirūpinę ne tik populiarinti I. Domeikos vardą Čilėje, kur jis bene geriausiai ir žinomas, bet siekiant ir labai pragmatiško tikslo – išlaikyti jo gyvenamąjį namą Santjage.

Pasak ponios Paz Domeyko, tai tipiškas kolonijinio stiliaus čilietiškas gyvenamasis namas, kuriam išsaugoti reikia gana daug lėšų. De-

ja, Santjage įkurtoji draugija bent kiek didesnėmis lėšomis nedisponuoja. Jų tikimasi gauti iš Čilės kalnakasybos pramonės, kurią stiprinant daug prisidėjo Ignatas Domeika. Šiuo metu derinamos teisinės procedūros dėl fondo veiklos. Kaip teigia prof. Z. J. Rynas, kol kas I. Domeikos moksliniu ir kultūriniu palikimu suinteresuoti asmenys gali pasiremti tik prie Varšuvos universiteto veikiančiu Lenkijos nacionaliniu fondu (*Polish National Fundation*), kuris įsteigtas Lotynų Amerikos studijų draugijos Varšuvos universitete iniciatyva. Deja, ir šio fondo kasa tuščia. Tačiau visi šie finansinio pobūdžio sunkumai nestabdo I. Domeikos vardo populiarinimu susirūpinusių žmonių ryžto. Jau artimiausioje ateityje norima steigti Ignoto Domeikos Ancutos kultūros draugijos filialus šalyse, kurios artimiausiais istoriniais ryšiais susijusios su Ignoto Domeikos vardu: Lietuvoje, Baltarusijoje, Lenkijoje, Prancūzijoje, Vokietijoje. Taigi į šią turiningą ir garbingą veiklą galės įsitraukti ir Lietuvos žmonės.

Bus daugiau

Ignoto Domeikos 200-ųjų gimimo metinių minėjimo organizacinio komiteto pirmininkas LR švietimo ir mokslo ministras Algirdas Monkevičius sveikina Pablą Domeyką iš Čilės

Norbertas Marianas Obuch-Woszczatynskis Ignoto Domeikos gimtinėje Nedzviadkos kaime susitiko su senbuve

Kas žmogų riša su Tėvyne

Lapkričių jau skaitysite Ignoto Domeikos atsiminimų knygos „Mano kelionės“ pirmąjį tomą

Mūsų pašnekovas – Bruklino politechnikos universiteto profesorius Romualdas ŠVIEDRYS, kuris prisidėjo Kauno technologijos universitete kuriant mokslo istorijos magistrantūrą ir šiame Universitete skaito atskirus kursus. Ignoto Domeikos 200-osioms gimimo metinėms skirtoje konferencijoje Vilniuje R. Šviedrys skaitė pranešimą *Čilė – kaip mokslinė provincija. Tragiškasis Ignoto Domeikos gyvenimas*. Tai ne vienintelis profesoriaus nuopelnas propaguojant žymiojo mūsų kraštiečio asmenį, mokslinį bei kultūrinį palikimą. Profesoriaus lėšomis spausdinamas ir lapkričio mėnesį knygynuose pasirodys Ignoto Domeikos atsiminimų *Mano kelionės* pirmasis tomas. Tai pirmoji mokslininko darbų publikacija lietuvių kalba.

Aptiktas prisiminimų rankraštis

Gerbiamasis Profesoriau, labai geras metas prisiminti, kaip gimė sumanytas išleisti garsaus mūsų krašto ir Čilės mokslininko Ignoto Domeikos knygą Mano kelionės. Juk kalbamės Ignatui Domeikai skirtos konferencijos metu, galima sakyti, knygos pirmojo tomo pasirodymo išvakarėse.

Įvadus Ignoto Domeikos prisiminimų knygos *Mano kelionės* pirmam tomui rašiau aš ir Vilniaus universiteto bibliotekos Rankraščių skyriaus darbuotoja Aliucija Orentaitė, kuri iš užmaršties prikėlė Ignoto Domeikos

Prof. Romualdas Šviedrys skaito pranešimą Čilė kaip mokslinė periferija: tragiškasis Domeikos gyvenimas

rankraštyje yra ir kai kurių skirtumų, kuriuos tikimasi išryškinti lietuviškajame leidime.

Suprantama, jog šis radinys mus visus labai nudžiugino. Pirmą kartą lietuvių kalba išleidžiama Ignoto Domeikos prisiminimų knyga. Galiu pasidžiaugti, kad knyga bus labai gražiai išleista *Pradų* leidykloje. Iš lenkų kalbos vertė Ona Slavėnaitė, leidyklos vyriausiasis redaktorius Antanas Rybelis parengė leidimui vietovardžių rodyklę.

Pirmą kartą I. Domeikos atsiminimai veikiausiai išleisti Lenkijoje?

Pirmiausia ji buvo išleista lenkų kalba, paskui ir ispanų. Tačiau ispaniškas leidimas gerokai trumpesnis, tėra du tomai. Ispanai šią knygą pradeda nuo mokslininko kelionės iš Prancūzijos į Čilę. Lenkijoje Elzbieta Helena Nieciowa sudarė ir parašė įžangą bei komentarus I. Domeikos atsiminimams,

tuali. Jis buvo politinis tremtinys, o dabar turime kelis šimtus tūkstančių ekonominių tremtinių iš Lietuvos. Visi jie patiria panašių išgyvenimų. I. Domeikai gal buvo net sunkiau. Jis kopė per Andų kalną, siautė pūga ir keliautojas vos nežuvo. Naktį prieš kopdamas per viršukalnę jis sėdėjo ir mąstė: ar aš kada nors grįšiu į Lietuvą? Beje, daugelį Čilėje patirtų išpūdžių, apie kuriuos rašo savo knygoje, I. Domeika tuojau pat lygina su lietuviškais išgyvenimais – Panerių kalvomis, Lietuvos giriomis, upėmis ir kiais įvaizdžiais.

Ignatas Domeika, kaip ir kiti to meto Lietuvos bajorai, kitaip negu mes šiandien suprato Lietuvą ir pačią lietuvių sąvoką. Tačiau jie jautė nepaprastą meilę ir prisirišimą prie savo gimtojo krašto, Lietuvos žemės. Priversti palikti savo kraštą, kaip sukilimo dalyviai, tapę politiniais tremtiniais tie žmonės niekada neprarado gilaus emocinio ryšio su gimtuoju kraštu. Visos

Konferencijos dalyviai (iš dešinės): prof. Romualdas Šviedrys, Vilniaus universiteto bibliotekos darbuotoja Aliucija Orentaitė, Mokslo istorikų ir filosofų asociacijos prezidentas Juozas Algimantas Krikštopaitis, viešnia iš Australijos Paz Domeyko ir Vilniaus universiteto geologai Eugenija Rudnickaitė bei Donatas Kaminskas

atsiminimų rankraštį. Kai kurios jo teksto vietos skiriasi nuo originalo, saugomo LMA Krokuvėje, bibliotekos rankraščių rinkiniuose. Vilniškis variantas parašytas nemažiau vaizdingai. Jis nėra rašytas paties Ignoto Domeikos ranka. Manoma, jog nuorašas parengtas veikiausiai jo dukters Anitos ar jo žento Leono Domeikos¹. Taigi dar kartą noriu pabrėžti, kad šiame

kurie trimis tomiais buvo publikuoti 1962–1963 metais.

Čilės patirtį lygino su išgyvenimais Lietuvoje

O ką Jūs rašote savo įžangoje I. Domeikos knygai?

Rašau, kodėl ir šiandien Ignoto Domeikos knyga yra mums labai ak-

¹Leonas Domeika buvo Ignoto Domeikos brolio Kazimiero antrasis sūnus. Už dalyvavimą 1863 m. sukilime buvo ištremtas į Sibirą, kur praleido 13 metų. Sugrįžusį šeima jį 1876 m. įgaliojo nuvykti į Čilę pas dėdę Ignatą Domeiką, kad aptartų pastarojo gimtinėje Nedzviadkoje palikimo dalies kainą po brolio Kazimiero mirties. Viešnagė baigėsi tuo, kad sūnėnas Leonas prisipažino dėdei mylės jo dukterį Anitą. Vestuvės įvyko 1877 m. lapkritį, Leonui antrą kartą atvykus į Čilę. Jaunieji išvyko į Europą ir gyveno Žyburtauščinos (Żybur-towszczyzna) dvare Baltarusijoje. Palikuonių nepaliko. – G. Z. pastaba.

jų mintys, ateities viltys buvo siejamos su mylima Lietuva. Kodėl šio gilaus jausmo nebeturi dabartiniai mūsų tautiečiai, etniniai lietuviai, kurie kartais dėl gardesnio kashnio linkę palikti Tėvyne?

Bajoriškosios Lietuvos atstovą Ignatą Domeiką vargu ar siejo gilesni ryšiai su valstiečiais. Tačiau jis buvo katalikas ir Čilėje tai turėjo didelės reikšmės, nes tą šalį valdė konservatoriai katalikai. Tad bajoriškos I. Domeikos pažiūros tiko ir to meto Čilės politinei sanklodai. Jis pažinojo daugelį Čilės prezidentų, kurie stengėsi jį paveikti, kad liktų Čilėje, toliau tęstų

Kas žmogų riša su Tėvyne

Atkelta iš 5 p.

pradėtą švietimo reformą, vadovauti Cileš universitetui Santjage ir pan.

Tačiau I. Domeika visą laiką svajojo grįžti į Lietuvą, vadino save lietuviu, bet lietuviškai, aišku, nemokėjo. Tipiškas *gente lituanus* atstovas.

Ar lenku save vadino?

Ne. Beje, ir Lenkijoje buvo neilgai, kelias savaites I. Domeikai teko buvoti Varšuvoje prieš prasidedant sukilimui, kuris įsiliepsnojo 1830 m. lapkričio mėnesį. Visą kitą gyvenimą praleido gimtojoje Baltarusijoje arba Vilniuje, kai mokėsi universitete.

Man Sibiras ten, kur nėra knygų

Ar Jūs pats, Profesoriau, nesate išgyvenęs panašių jausmų, kaip mūsų garsumo tėvynainis? Anksti su tėvais palikote gimtinę, nemažai metų gyvenote Kolumbijoje, kur vedėte kolumbietę, sukūrėte šeimą. Ten gimė jūsų vaikai. Panašiai buvo Ignotui Domeikai Čilėje.

Ne, mano išgyvenimai buvo kitojie, kadangi iš pat pradžių Vokietijoje, Kolumbijoje ir Amerikoje jaučiausi pasaulio pilietis. Galiu būti bet kur, kur tik yra man reikalingos knygos. Jeigu nebūtų knygų, tai man būtų Sibiras – didžiausia tremtis.

Bet tuo sunku patikėti matant, kaip Jūs prisirišęs prie šito žemės lopo – prie Lietuvos. Argi ne apie tai byloja ir Jūsų lėšomis leidžiamas I. Domeikos tritomis Mano kelionės?

Krikštopaitis, knygos pratarinėje parašęs, jog išleista mano lėšomis.

Gera proga priminti prof. J. A. Krikštopaičio nuostatą: kuklumas, kad ir didžiausias, privalo turėti ribą.

Paprasčiau parodyti rankraštį apie T. Grotthussą, jis man padarė didelį įspūdį, todėl ryžausi išleisti. O Ignoto Domeikos *Mano kelionių* išeis po tomą per metus, nes tokį veikalą išversti ir išleisti – brangus malonumas.

Kadangi mintis greitesnė už žmogaus darbus, tai neabejojau, kad turite ir tolesnių siekių.

Labai norėčiau, kad ateitų eilė ir Kazimiero Semenavičiaus garsiajam veikalui *Didysis artilerijos menas (Ars magnum artileria)*. Visi tvirtina, kokia puiki knyga, tik niekas nėra jos skaitęs. Norėčiau parašyti gerą įvadą, kur palyginčiau, kaip, kas ir kada K. Semenavičiaus knygą išvertė į prancūzų, anglų, vokiečių kalbas, kaip ja buvo pasinaudota ir apskritai koks buvo jos poveikis.

O kada, Profesoriau, skaitysime Jūsų parašytą knygą?

Kaip tik rengiu knygą apie mokslą ir technologiją. Manau, kad į ją pakliūs ir *Mokslo Lietuvoje* mano paskelbti interviu. Dabar daugiau laiko teks praleisti Lietuvoje, nes I. Domeikos knygų vertimas, priežiūra ir panašūs darbai reikalauja daug laiko. Šiomet noriu pirmas Kalėdas sutikti Lietuvoje, nes paskutinį kartą Kalėdas Lietuvoje švenčiau 1943 metais. Po 60 metų pertraukos noriu vėl patirti tą įspūdį. Mėginsiu pasiūlyti iš Paryžiaus savo sūnų. Dukros

Kolumbijoje konservatoriai ir liberalai – 20 turtingiausių šeimų – buvo susitarę 16 metų dalytis valdžia: 4 metus prezidentas bus konservatorius, kitus ketverius – liberalas, paskui konservatoriaus sūnus, o dar vėliau – liberalo sūnus... Tačiau visą sutartą „tvarką“ supainiojo kapelionas Camilo, iškėlęs savo kandidatūrą į šalies prezidento postą. Šalyje buvo populiarus ir jį kolumbiečiai būtų išrinkę prezidentu. Valdantysis klanas neparankų konkurentą pašalino iš savo kelio.

Kai gimė mano sūnus, norėjau jį pavadinti savo draugo garbei – Camilo. Mama labai nusiminė, nes svajojo apie vaikaitį Povilą. Mat Lietuvoje paliko mylimą brolių Povilą, kuriam teko patirti ir Sibiro tremtinio dalią. Tada ir apsisprendžiau sūnų pavadinti Pablo Camilo. Bet dabar jis jau vadinasi Paul (Povilas), o kad neišsiduotų, jog gimė Kolumbijoje, po pirmo vardo pridėda raidę C. Gali skaityti kaip Charles ar dar kitaip.

Kodėl reikia slėpti, kad esi gimęs Kolumbijoje?

Mat Amerikoje meksikiečiai, kolumbiečiai savo kilme negali girtis.

Štai išgirtosios Vakarų demokratijos pavyzdys, kur kilmė ir kilmės vieta, pasirodo, gali būti itin svarbu!

Argi tarpukario Vilniuje kiekvienas lietuvis labai girdavosi savo kilme? Iš Kolumbijos atvykęs gyventi į Ameriką savo pavardę rašiau Sviedrys – šitaip mane vadina ir Bruklino politechnikos universitete, kur dė-

Kaipėjome prie

Gedimino Zemlicko nuotrauka

Konferencijos posėdžiui pirmininkauja Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos generalinė sekretorė Asta Dirmaitytė ir prof. Juozas Paškevičius

Pabaiga, pradžia Nr. 16

Tęsiame pašnekesį su Ignoto Domeikos 200-ųjų gimimo metinių minėjimo valstybinės organizacinės komisijos nariu, geologijos prof. Juozu PAŠKEVICIUMI, kuris dalijasi mintimis apie UNESCO paskelbtųjų tarptautinių Ignoto Domeikos metų renginius Lietuvoje ir Baltarusijoje.

Svarus lietuviškos domeikianos žingsnis

Gerbiamasis Profesoriau, ar jau galima apibendrinti Vilniaus konferencijos, skirtos Ignoto Domeikos 200-osioms gimimo metinėms, darbą?

Manyčiau, kad svarbiausias renginys, skirtas pasaulinio garso mokslininko Ignoto Domeikos jubiliejui, buvo Vilniaus tarptautinė mokslinė konferencija. Ji buvo visai neblogai organizuota. O svarbiausią istorinę išliekamąją vertę turės konferencijos pranešimai, kurie yra publikuoti knygoje *Ignotas Domeika 1802–1889. Gyvenimas, darbai ir indėlis į mokslą*. Tai Vilniaus konferencijoje skaitytų pranešimų leidinys, gausiai iliustruotas. Jos sudarytojas ir redaktorius yra prof. Algimantas Grigelis. Daugelis šioje knygoje pateiktų straipsnių originalūs, juose daug naujos medžiagos. Labai svarbu, kad visa tai sukaupta vienoje knygoje.

Labai malonu, kad šioje knygoje greta Lietuvos mokslininkų randame žymiųjų lenkų domeikianos tyrinėtojų – Ignoto Domeikos proproanūkės Paz Domeyko iš Australijos, profesorių iš Lenkijos Zbignevo Vujciko ir Zdzisłavo Jano Ryno bei kitų mokslininkų, baltarusių Tatjanos Machnač ir Anatolijaus Machnačio darbų. Bet gal Jūs galėtumėte išskirti ir vieną kitą koncepciją, ypač vertingą darbą?

Šioje knygoje yra ir biografinio

pobūdžio straipsnių. Išskirčiau Ignoto Domeikos palikuonės, mokslininko proproanūkės iš Australijos Paz Domeyko talentingai parašytą straipsnį *Ignotas Domeika kaip žmogus*. Ponia Paz Domeyko naudojosi šeimos, tiksliau paties Ignoto Domeikos archyvais. Tai visai nauja ir gana vykusiai sukomponuota medžiaga. Manau, jog šis straipsnis apie I. Domeiką kaip žmogų yra labai įdomus, svarbus ir naujas.

Autorę Jūs pagyrėte ir konferencijos Vilniuje uždarymo metu.

Taip. Reikėtų pasakyti, kad Ponia Paz Domeyko gyvena ne tik Australijoje, bet ir pas savo seserį JAV. Ji labai geranoriškai su mumis Vilniuje bendravo, buvo viena iš aktyviausių konferencijos dalyvių.

Žinoma, reikėtų daug ką iš straipsnių autorių išskirti, tarp jų ir lenkų tyrinėtojus. Prof. Z. Vujcikas yra vienas geriausiai žinančių I. Domeikos Lietuvoje gyvenantį laikotarpį, jis taip giliai ištyrinėjęs visus archyvus, kad galima tik stebėtis.

Tenka pripažinti, kad Lietuvos tyrinėtojai šia kryptimi yra mažiau padarę.

Prof. Z. Vujcikas simpatiškas mums jau todėl, jog straipsnyje rašo apie I. Domeikos lietuviškumą.

Ir tam skiria ištisą straipsnį.

Trikalbė knyga apie Ignotą Domeiką

Esate kitos taip pat labai reikšmingos knygos Ignotas Domeika Lietuvai, Prancūzijai, Čilei sumanytojas.

Manau, kad sumanymas pasiteisino. Jūsų prisiminta knyga išėjo trimis kalbomis – lietuvių, anglų ir prancūzų. Mano jau minėto Lietuvos istorijos instituto darbuotoja Reda Griškaitė buvo viena pirmųjų, kuri šios knygos idėją palaikė ir pirmoji parašė apie I. Domeikos gyvenimą Vilniuje ir Lietuvoje. Prof. Algirdą Gaigalą paskatinome parašyti apie

Prie Ignoto Domeikos sudarytų Lietuvos ir Lenkijos žemėlapių, išleistų Paryžiuje 1850 m. (iš A. I. Diuforo ir F. Vrotnovskio *Atlas de l'ancienne Pologne*)

Bet prisirišęs ir prie Kolumbijos. Mano vaikai gimė Kolumbijoje, mano žmona kolumbietė. Esu „trigubas“ pilietis: turiu dar prieš karą Niuorke išduotą Lietuvos Respublikos pasą, esu Kolumbijos ir taip pat JAV pilietis. Manau, jog galėčiau siekti atkurti ir savo Lietuvos pilietybę. Kol kas oficialiai nesu Lietuvos pilietis, nors niekada Lietuvos pilietybės neatsisakiau ir nesijaučiu jos netekęs.

Kada Jums dingtelėjo, kad reikia imtis išleisti Ignoto Domeikos Mano keliones?

Retkarčiais vis kuriu kokią nors projektą – knietis išleisti kokią nors knygą. Lietuvoje tai mano trečias projektas. Pirmiausia išleidau Antano Kimsos knygą *Popiežiaus valstybės įkūrimas VIII amžiuje*. Antanas Kimsa buvo apgynęs ta tema disertaciją. Vyskupas Jonas Algimantas Boruta, SJ, knygos pratarinėje rašo: *Noriu padėkoti tam nežinomam geradariui, kuris šią knygą leidžia*.

Antrąją Jūsų lėšomis išleistą knygą gerai žinome, tai prof. Juozo Algimanto Krikštopaičio parašyti Pralenkęs laiką: Theodor Grotthuss.

Mane „išdavė“ prof. J. A.

iš Niuorke tikriausiai nepasiseks prisivilioti, nes jai čia per šalta, per trumpos dienos ir daug kitų kliūčių.

Kaip vaikus sudominti Lietuva

Matyt, nelabai lengva, Profesoriau, savo vaikus sudominti Lietuva? Ar bent mėginatė kaip nors pririšti prie Lietuvos?

Dukterį tikrai sunku, nes ji bendrauja su Kolumbijoje gyvenančiais pusbroliais ir pusseserėmis. Sūnus Povilas Kamilis (Pablo Camilo) yra inžinierius, kurio išradimą įdiegė kompanija *Renault*, pasikvietusi jį iš Amerikos. Jau dveji metai gyvena Paryžiuje ir, regis, linksta prie Europos.

Pasakysiu, kodėl sūnų pakrikštijau dviem vardais. Kai dėščiau Kolumbijoje, turėjau gerą kolegą ir draugą kapelioną Camilo Torres. Buvau jam net pareiškęs, kad vesiu tik tada, jeigu jis mane sutuoks – su jokiais kitais kunigais nenoriu turėti reikalo. Tai jis mane ir sutuokė. Deja, mūsų kapelionas įsivėlė į politiką ir buvo nužudytas. Mat

tau. Kai sūnus baigė šį universitetą, dirbo IBM kompanijoje. Detrote studijavo magistrantūroje ir gavo darbą mažoje kompanijoje, kuriai *Ford* pateikė užsakymą projektuoti naują automobilių modelį *Navigator*. Buvo to labai vykusio automobilio modelio konstruktorius (designer). Tėn dirbo ir keletas lietuvių inžinierių. Pamatę pavardę Sviedrys, klausė: *Tu lietuvis? Taip*, – išdidžiai atsakė sūnus. Pradėjau iš sūnaus gauti laiškus, kur jis jau savo pavardėje rašo Š raidę. Jis jau lietuvis.

Vieną kartą lankėsi Lietuvoje, Vilniuje gyveno *Grybo* viešbutyje. Nuvykome į Kauną, apsistojome elegantiškajame *Santakos* viešbutyje. Sūnus sako: *Gal vienai nakčiai. Aš jam sakau: Palauk, neskubėk apsispręsti*. Jį nuvedė į geriausią viešbučio kambarį, o jis iškart sako: *Dvi naktis*. Gal pavyks kaip nors pririšti prie Lietuvos.

Tikiuosi, atsakiau į Jūsų klausimą. **Ačiū, Profesoriau.**

Kalbėjosi Gediminas Zemlickas

Gedimino Zemlicko nuotrauka

Ignoto Domeikos metų (2)

I. Domeikos gyvenimo Prancūzijoje laikotarpį, o Gediminas Motūza, pats būdamas mineralogas ir petrografas, ekspedicijos dalyvis į Čilę, sutiko imtis mokslininko Čilės laikotarpio.

Apskritai tai daugiau informacinio pobūdžio knyga, ją labai gražiai sukomponavo, puikias iliustracijas parinko Lietuvos nacionalinio muziejaus darbuotojai. Labai daug padirbėjo Dana Streikuvienė, Tadas Šėma, Vladas Vitkauskas, Vytautas Karosas. Šios knygos svarbą rodo tai, kad joje naudojama naujausia medžiaga apie I. Domeiką ir puikios iliustracijos. Neabejoju, kad domeikianoje ši knyga taip pat paliks savo pėdsaką.

Knygoje taip pat pateikiame svarbiausius I. Domeikos gyvenimo etapus, aprašome, kaip įamžintas jo vardas. Išrinkome apie 60 svarbiausių objektų. Pateikime Lietuvoje paskelbtų straipsnių apie I. Domeiką bibliografiją, parodos Lietuvos nacionaliniame muziejuje eksponatų sąrašą. Manau, kad tokio pobūdžio knyga taip pat labai reikalinga.

Buvo ketinta knygą pristatyti parodoje *Ignotas Domeika ir Vilnius UNESCO būstinėje* Paryžiuje (2002-05-01 – 06-15), todėl ir nutarėme ją išleisti lietuvių, anglų ir prancūzų kalbomis. Tačiau užtruko knygą parengti ir išleisti, todėl parodoje Paryžiuje jos, deja, nespėta pristatyti.

Dar daug kas apie Ignotą Domeiką nepasakyta

I. Domeikos darbai, palikimas yra susijęs su daugeliu XIX a. gamtos mokslų, etnografijos ir kitų sričių, ties kuriomis, manau, ateityje bus ne kartą grįžta. Be to, ir patį Ignotą Domeiką, kaip žmogų, galima tyrinėti įvairiais aspektais.

Siemet sulauksime ir paties Ignoto Domeikos knygos Mano kelionės, kurią savo asmeninėmis lėšomis leidžia prof. Romualdas Šviedrys.

Man teko skaityti vertimą, kai redaktorai dar dirbo prie teksto. Tai didelė prof. R. Šviedrio dovana Lietuvos skaitytojui, tuo labiau kad pirmąją dalį šio rankraščio Aliucija Orentaitė surado Vilniaus universiteto bibliotekoje.

Pastaroji konferencija yra didelis žingsnis į priekį?

Ši konferencija bus stimulas tolesniems darbams. Vis dėlto medžiagos jau sukaupta gana daug, o tai ir yra pagrindas, kuris padės išjudinti kai kurias sritis. Dar labai daug kas apie Igną Domeiką ir nepasakyta.

Kokias ryškesnes baltas dėmes galėtumėte išskirti?

Išskirčiau du dalykus, apie kuriuos ateityje reikėtų kalbėti. Mes dabar kalbame apie I. Domeikos darbų visumą. O vis dėlto juk šis mokslininkas buvo specialistas. Jo akiratyje buvo įvairiausi gamtos mokslai: geologija, geografija, mineralogija, uolienų mokslas, vulkanizmas, žemės drebinimai... Ko čia tik nėra.

Negalima pamiršti ir humanitarinės I. Domeikos tyrinėjimų vertės, juk jis – puikus rašytojas, giles etnologijos, pirmiausia čiliečių, tuose šalyje gyvenusių indėnų, tyrinėtojas ir žinovas.

Taigi. Mūsų konkrečių mokslų ir sričių, kurioms ir skyrė dėmesį I. Domeika, pažinimas aiškiai per menkas. Todėl dar reikės giles tų sričių analizės.

Matyt, I. Domeikos mokslinio, literatūrinio ir epistolarinio palikimo tyrinėtojams darbo užteks dar ne vieną dešimtmetį.

Darbo yra tiek, kad visiems pakaks – reikia turėti tik noro ir sveikatos. Bet tai tik vienas aspektas. O I. Domeiką juk galima nagrinėti įvairiais požiūriais. Kaip jis mums atrodo būdamas mineralogas. Arba koks buvo kaip etnologas, indologas – visai atskiros sritys.

Taigi kaip žmogų jį galėtume analizuoti labai skirtingais požiūriais. Manychiau, kad ši tyrimų sritis ateityje galėtų būti koncentruojama atitinkama kryptimi.

Tačiau neapsisėsi ir be apibendrinančių veikalų. Visuma reikalinga.

Skaitytojui svarbu parodyti ne tik I. Domeikos veiklą, kurią jis atliko kaip specialistas, bet reikia parodyti ir tą praktinę jo tyrinėjimų naudą, kaip jo darbai patenka į mokslo istoriją.

Šis vardas jungia tautas

I. Domeikos asmenybė šiandien geba susieti ištisas tautas.

Paminėjote labai svarbų dalyką: kaip I. Domeika jungia atskirų tautų žmones. Puikus pavyzdys – pastarosios konferencijos Vilniuje ir Baltarusijoje. Juk jeigu ne I. Domeika, tai atskirai šnekėtume apie savo krašto dalykus. O dabar susirenkame iš daugelio pasaulio valstybių, net iš Čilės. Tai ir I. Domeikos palikuonys, giminės, ir tų pačių sričių, kaip kad ir I. Domeika anuomet, specialistai. Turime žymių I. Domeikos palikimo tyrinėtojų iš Lenkijos, kur šio mokslininko atmintis ypač gerbiama ir puoselėjama. Vilniuje sulaukėme ir mokslininkų iš Baltarusijos, šalies, kur I. Domeika gimė ir pradėjo savo gyvenimą.

Ta konferencija vyko Vilniuje, o paskui tarsi buvo pratęsta Baltarusijoje, sujungė daug tautų ir valstybių. Gaila, į Vilnių neatvyko Prancūzijos kalnakasybos mokyklos, dažnai vadinamos akademija, atstovai. Į Prancūziją nusiuntėme žinią nuo Ignoto Domeikos 200-ųjų gimimo

selėjamas taip pat ir ateityje.

Renginys, peraukęs vienos šalies ribas

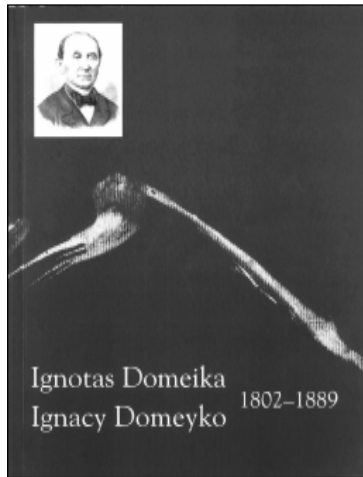
Labai gražu, kad dalis mokslininkų, I. Domeikos giminių ir užsienio svečių iš Vilniaus galėjo pratesti I. Domeikai skirtą konferenciją Minske. Baltarusiai priderino savo I. Domeikos jubiliejui skirtus renginius. Jų metu buvo atidengtas mokslininkui skirtas paminklas jo gimtinėje Nedzviadkoje, pamincliniai akmenys Krupavoje ir Naugarduke (šiam mieste atidengtas memorialinis akmuo Adomui Mickevičiui, Ignoto Domeikos bičiuliui ir bendražygiui). Didelis laimėjimas, leidęs geriau pajusti UNESCO paskelbtųjų tarptautinių Ignoto Domeikos metų dvasią.

Taip, iš tiesų. Kai pradėjome kalbėti apie tokios konferencijos rengimą, tai baltarusiai dar nebuvo numatę ką nors daryti savo šalyje. Manau, kad mes juos išjudinome. Svarbu, kad baltarusių delegacija atvažiavo į Vilnių aptarti būsimų renginių. Buvo atvykęs ir komiteto, skirto I. Domeikos 200-ųjų gimimo metinių sukakties minėjimui, pirmininkas akad. Fiodoras Lachvičius, taip pat organizacinio komiteto narys, Baltarusijos nacionalinės mokslų akademijos Geologijos instituto direktorius prof. Anatolijus Machnačas (Machnač) bei kiti. Tada ir aiškinomės, kaip derinti visus dviejų valstybių jubiliejinius renginius.

Didelį išpūdį visiems paliko ekskursija po Ignoto Domeikos gimtąsias vietas Baltarusijoje.

Mes seniai buvome suplanavę šią ekskursiją. 2001 m. rudenį net buvome išvykę į tokią apžvalginę kelionę, aplankėme netoli Lydos esančią Krupą, I. Domeikos gimtinę Nedzviadką bei kitas vietas. Taigi pravažiavome visą maršrutą.

Tačiau jeigu būtume vieni tai darę, ta ekskursija nebūtų tokia turininga. Kai kolegos baltarusiai patvirtino, kad

Ignoto Domeikos 200-osioms gimimo metinėms išleistosios knygos

kad buvo atidengtas memorialinis akmuo prie Krupos mokyklos, kur įrengtas I. Domeikos muziejus, Nedzviadkoje taip pat pastatytas labai vykęs I. Domeikos paminklas.

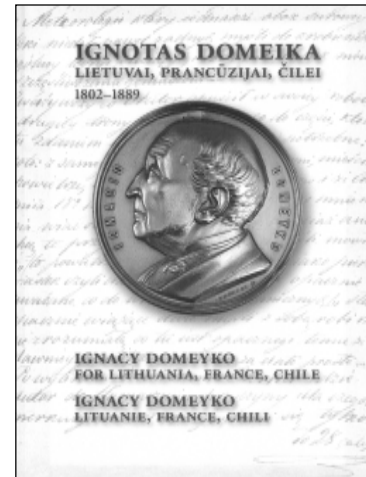
Taigi baltarusiai I. Domeikos jubiliejinius renginius priderino prie lietuviškųjų, kad būtų natūrali šventės tąsa. Reikia pabrėžti didelį baltarusių geranoriškumą ir organizuotumą rengiant šią didelę šventę.

Laukia naujų domeikų

Į akis krito tai, kad labai aktyviai į šventės renginius išitraukė atskiri Baltarusijos rajonai, o ypač džiugino, jog didžiausią dalyvių dalį sudarė moksleiviai, rajonų centrų ir kaimų žmonės. Visa tai darė didelį išpūdį. Žinoma, jaudina, jog tuose renginiuose dalyvavo, kaip sakoma, ir jaunas, ir senas. Šiai Nedzviadkoje prie mokyklos atidengiant paminklą susirinko ir visi kaimo senoliai, buvo įdomu stebėti jų susitikimus su iš šio kaimo kilusiais, o dabar Čilėje gyvenančiais I. Domeikos palikuoniais. Mūsų grupėje buvo ir tokių ekskursijos dalyvių.

Baltarusių sakomose kalbose labai dažnai buvo reiškiami mintis, jog iš tų vaikučių jie laukia naujų domeikų, garsaus jų tėvynainio pasekėjų tarp dabartinių moksleivių. Taigi baltarusiai laukia iš jaunimo naujų ir prasmingų darbų, tokių, kokie buvo I. Domeikos darbai.

Gražu, paprastas ir nuoširdus man

dėjo ir pirmoje kelionėje praėjusių metų lapkritį. Jie mums pažadėjo suteikti visą reikalingą pagalbą ir neapvyklę. Šis geranoriškumas džiugina.

Rasti savo vietą istorijoje

Gal ir erzina ilgokai trunkančios Baltarusijos pasienio ir muitinės procedūros, gal ir kai kurie kiti dalykai šiandien mums atrodo jau nebeprimtini, tačiau juk daug ko iš savo kaimynų galėtume ir pasimokyti.

Manau, kad taip. Pervažiavome per Baltarusijos kaimus, matėme jų laukus, darbščius žmones. Aš pasakysiu, kad žmonės čia daro didelį darbą. Nematėme nė lopinėlio dirvonojančios žemės, buvę kolūkiai dabar pertvarkyti į fermerių bendroves. Jos gauna maksimalią naudą iš savo žemės ūkio, o to negalėčiau pasakyti apie Lietuvą. Juk kiek turime dirvonų. Išmintis paprasta: nereikia griauti to, kas duoda naudos. Manau, kad negriaudami baltarusiai bent jau kaimo reikaluose daug laimėjo.

Žinoma, šalis turi daug problemų, taip pat ir mokslo organizavimo. Jaučiasi diktatas kad ir skiriant mokslo institucijų vadovus.

Net ir Baltarusijos nacionalinės mokslų akademijos prezidentas juk nerenkamas, bet skiriamas.

Didesnių demokratijos ženklų lauksime ateityje. O baltarusių inteligentija labai dalykiška, nuoširdi, į Lietuvą dažnai žvelgia kaip į gerą pavyzdį.

Baltarusiai nevengia pasakyti, kad vienoje ar kitose srityse jie mato gerus Lietuvos pavyzdžius, su mūsų šalimi sieja ir savo šalies pokyčių viltis. Tam tikra prasme mes kartais gal net daugiau esame sukaustyti.

Daug kur jie mus laiko pavyzdžiu. Mūsų bendravimas ir yra aukštesnių, turiningesnių dalykų siekis.

Mūsų tautų panaši istorinė patirtis, panašus mentalitetas. Svarbiausia, kad esame kaimynai, ir tuo viskas pasakyta.

Visi esame Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės palikuonys. Baltarusiai noriai tą praeitį prisimena. Paskutinę I. Domeikai skirtą konferencijos dieną Jaunojo žiūrovo teatre Minske žiūrėjome moderniškai pastatytą spektaklį *Polockietė*. Nors veiksmas vyksta pagonybės metais, savo dvasia artimas ir mums. Spektaklis padarė didelį išpūdį.

Ne taip jau lengva prisiminti mūsų teatrų spektaklį, kur būtų vaizduojami mitologiniai tautos praeities laikai ir ieškoma amžinųjų tautos gyvybingumą lemiančių vertybių. Baltarusiai atkakliai ieško savo vietos istorijoje, nes be šito neįsivaizduoja jausis dabartyje. Ignoto Domeikos 200-ųjų gimimo metinių minėjimas tik patvirtino šitą tiesą.

Ačiū, Profesoriai, už pokalbį, išsakytas mintis. Vaisingos Jums tolesnės mokslinės veiklos, taip pat ir populiarinant didžiojo mokslininko Ignoto Domeikos vardą.

Kalbėjosi
Gediminas Zemlickas

Prie Ignoto Domeikos memorialinės lentos geologai profesorai Algimantas Grigelis ir Juozas Paškevičius, švietimo ir mokslo ministras Algirdas Monkevičius, Pablas Domejko iš Čilės, Ana Maria Domejko iš Norvegijos, Eva Maria Odachowski Pohl iš Čilės bei architektas prof. Jonas Anuškevičius

metinių minėjimo organizacinio komiteto, deja, atsakymo negavome. Priežastis man nežinoma. Tiesa, iš Prancūzijos į Vilnių atvyko UNESCO atstovė, tad į šį jubiliejinių darbų ratą išitraukė ir Prancūzija.

Taigi I. Domeika iš tikrųjų yra ta asmenybė, kuri sujungė daug įvairių kraštų mokslininkų, specialistų, apskritai žmonių, besidominčių jo gyvenimu. Sakysiu, kad šis aspektas yra labai gražus ir turėtų būti puo-

prisideda ir remia šią ekskursiją, kad reikia ją daryti bendrą, tai organizavimas palengvėjo. Kaip vienas tos kelionės dalyvių, tikriausiai sutiksime, kad ši išvyka buvo labai išpūdinga. Visi tos ekskursijos dalyviai buvo sutikti labai šilčiai, prie atskirų rajonų ribų su duona ir druska, prie Krupos ir Nedzviadkos laukė išsiriškiavę moksleiviai, kai kurie su tautiniais drabužiais. Muzikantai ir saviveiklininkai atlikdavo savo trumpas menines programas. O svarbiausia tai,

pasirodė aukščiausius akademinius laipsnius turinčių baltarusių mokslininkų bendravimas su kaimo žmonėmis.

Ir Lietuvoje mokslo dienų renginiuose mūsų akademikai bendraudavo su rajonų, kaimo žmonėmis. Tačiau šioje išvykoje įsitikinome, kad baltarusiai nepamiršta mokslininkų gimtinių, iš sostinės atvykę noriai bendrauja su vietiniais žmonėmis.

Baltarusiai mokslininkai iš Baltarusijos Geologijos instituto mus ly-

Atkelta iš 1 p.

diskusijos. Toks inteligentiškas žmogus kaip matematikas Zigmąs Žemaitis labai gyvai diskutavo su vėliau akademiškai tapusiu parazitologu Pranciškumi Šivickiu. Akademiniam pasaulyje turėti atskirą nuomonę ir ją ginti, net aštriose diskusijose – įprastas dalykas. Galbūt Vilniaus universitete, kaip ir visose Lietuvos aukštosiose mokyklose, dėl silpnokos materialinės bazės ir prasto piniginių atlyginimų pasilieka dirbti ne patys geriausi diplomantai. Ir amžiumi, ir kitais požiūriais Universiteto pedagoginiai kadrai šiandien gal nėra patys geriausi.

Norite pasakyti, kad pedagoginis ir mokslinis personalas yra gerokai senelėjęs?

Ko gero, taip. Mes per mažai turime žmonių iki 40–45 metų amžiaus. Priezastys žinomos – menki atlyginimai. Manau, čia svarbiausia problema: kaip iš įvairių šaltinių rasti lėšų, padidinti atlyginimus, kad į šalies aukštąsias mokyklas bei kolegijas ateitų jauni 30–35 metų žmonės, kurie taip pat kovotų, ginčytųsi, kaip prieš 40 metų ta karta, kuri jau nuseno.

Net jeigu atlyginimai padidėtų, ar lengvai jauni mokslininkai sugebėtų prasimušti į laboratorijų ir katedrų vadovų vietas? Ar geri atlyginimai automatiškai išspręstų universitetų atjauninimo problemą? Ar mūsų universitetai ir yra tos mokslui, kūrybinei minčiai palankios terpės?

Kai kuriuose fakultetuose to jaunimo jau beveik nebėra. Nemanau, kad jaunam mokslininkui kas nors užkerta kelią – jis pats nenori ateiti dėl 1 tūkst. litų atlyginimo. Pagrindinė figūra universitete – docentas gauna popieriuje 1502 Lt, o į rankas – tik 1036 Lt. Tad veiklesni arba išėjo, arba dirba keliose vietose.

Pokyčiai vis dėlto vyksta

Kai toks požiūris į universiteto docentą, ne itin daug geresnis ir į profesorių, tai natūrali kartų kaita ir neįvyksta. Ar mūsų universitetai netapo savotiškomis tarybinėmis „kadrų“ oranžerijomis? Ką galėtumėte pasakyti apie socialinių mokslų dėstytojų Vilniaus universitete?

Truputį klystate. Per tą laiką esminiai pasikeitimai įvyko ir socialiniuose moksluose. Kad ir politinė ekonomija. Vis vien visi skaito „economics“ą“. Gerai ar blogai, bet su marksistine politine ekonomija neturi nieko bendra. Vadybos, marketingo disciplinos visur skaitomos, o seniau jų nebuvo. Net ir toks klasikinis dalykas kaip apskaita – taip pat iš esmės pasikeitė.

Aišku, tarp 65 metų profesoriaus ir 20 metų studento nuotolis gal ir per didelis. Laborantas taip pat turėtų būti jaunesnis. Bet kad per 12 nepriklausomos valstybės gyvavimo metų Vakarų ekonominė mintis nebūtų atėjusi į mūsų fakultetą – šitai paneigčiau. Žinoma, yra daug taikomųjų dalykų. Norėdamas tapti geru vadybininku žmogus turėtų būti buvęs rinkos dalyviu, gal jau ir deges sparnus toje rinkoje. Dar geriau, jeigu kritęs ir kilęs – šitai tada gerai gali ir kitus mokyti. Tokių žmonių mums trūksta. O jeigu žmogus yra dirbęs tik komandinėje sistemoje, ne rinkos ūkyje, tai jo galimybių potencialas abejotinas.

Aišku, didesnių pokyčių pritraukiant naujų kadrų nuo 1990 m. mūsų Universitete neįvyko. Kai kas persikvalifikavo. Tačiau apskritai socialiniuose moksluose, įskaitant ekonomiką, manau, įvyko esminiai pasikeitimai.

Ar senstanti institucija gali generuoti naujas idėjas

Gerbiamasis dekane, Jūs pripažįnate, kad Universiteto

Mažai kas nori būti rektoriumi. Kodėl?

Šiandieniniai Vilniaus universiteto studentai susirūpinę ne tiek rektoriaus rinkimais, kiek galimybe studijuoti užsienyje

profesūra sensta, gal praranda ir savo kūrybinę potenciją ir padėtis po metų kitų gali tapti dramatiška. Tad padėtis, į kurią pateko Vilniaus universitetas, 3 metus gyvenęs be rektoriaus, ir yra išdava štai tų vykstančių procesų, apie kuriuos dabar kalbame. Iš senstančios ir potenciją prarandančios mokslo ir studijų institucijos nėra ko laukti novatoriškų idėjų. Argi ne taip?

Truputį patikslinčiau. Universitete turi vykti nuomonų kova. Gaila, kad prieš 6 metus, kai paskutinį kartą rinkome rektorių, tebuvo vienas kandidatas. Jį ir išrinkome. O juk galėjo (ir turėjo) būti bent keli kandidatai, iš

kurių būtume rinkęsi. Visa tai rodo, kad žmonės neįpratę kovoti, ginti savo nuomonę, neįpratę bręsti demokratinėje visuomenėje.

Bijoma pralaimėti, tarsi būtų žmogaus mokslinės karjeros pabaiga. O gal bijoma, kad laimėjęs gladiatorius su konkurentais nepradėtų dorotis kaip su pavojingos opozicijos sėkla?

Taigi. Prieš 6 metus visi buvome jaunesni, o jau antro kandidato nebuvo. Ir 1990 m. per rektoriaus rinkimus iš 5 norą pareiškusių kandidatų pamažu visi savo kandidatūras atsiėmė, išskyrus prof. Rolandą Pavilionį ir akad. Bronių Grigelionį. Tai ro-

dė, kad mes išaugome visuomenėje, kur dėl savo nuomonės nebuvo kovojama, kur dar tik formavosi bent kiek rimtesni konkursai.

Tačiau mane dar labiau skaudina tai, kad ir antruose rektoriaus rinkimuose nepriklausomoje Lietuvoje Universitete nesugebėta išgudyti antro kandidato. Dabar padėtis ne ką geresnė. Jeigu būtų tikra demokratija, brandesnis Senatas, tai jau anksčiau būtų nesitaikstyta su esama padėtimi. Akivaizdu: jeigu buvęs rektorius gavo kitas pareigas, tai reikia rinkti naują. Bet mūsų sąlygomis Senatą patenkino laikinasis rektorius. Tai yda, kuri pasireiškė mums einant iš senų laikų. Mūsų brandumui tai garbės nedarė. Akivaizdus įrodymas, kokioje sistemoje brandome, kokioje kultūrinėje aplinkoje augame.

O darbuotojai, kurie ir ligi šiol dirba, juk buvo parenkami pagal patogumo, nedėglumo principą. Kam patiktų akių draskytojai.

Ko gero, taip. Mūsų visuomenėje nemėgstamos dygesnės asmenybės, turinčios savo aiškią ir drąsą nuomonę. Tarpukariu juk taip pat buvo inteligentiškų žmonių, bet jie nebijodavo suremti pečių – jau minėjau Z. Žemaitį ir P. Šivickį. Vienam labiau rūpėjo pedagogikos reikalai universitete, kitam – moksliniai. Galėčiau ir daugiau panašių pavyzdžių pateikti.

Štai intelektualas prof. Vincas Čepinskis, ilgametis Kauno universiteto rektorius. Jis taip pat labai įsikarščiuodavo, bet paskui susigriebdavo: *Jau turbūt perlenkiau lazda. Net ir prof. Antanas Purėnas manęs jau nepalaiko.* Nuomonių kova visada buvo. O čia po karo atėjo autoritarinis valdymas – vienas žmogus piramidės viršūnėje, toliau dekanai, katedrų vedėjai. Konkursai buvo nominalūs.

Kada sugrįšime į savo dvasią

Augome sistemoje, kur išsišokėliai nemėgstami. Jei ateitų jauni žmonės, baigę kitus universitetus, augę kitose mokslinėje aplinkoje, kur jau esama laisvos nuomonių kaitos, tai jie jau atsineštų savąjį Aš, savo koncepciją.

Nors, kita vertus, ir mūsų jaunimas dar tylus. Ar mūsų studentija už nemokamą mokslą aktyviai kovojo? Matėme tik kelis tuos pačius veidus. O juk tai liėtų jų interesus ir kišenę.

Iš kur toks pasyvumas?

Iš abejingumo, kurį pagimdė mūsų praeitis. Revoliucija neįvyko sąmonėje. Mentalitetas liko tas pats. Mes išėjome į Baltijos kelią ir vis dar kažkur tebevaikščiujame.

Į auditorijas, laboratorijas nesugrįžome, vis dar kažkur plevename – iš viešos sistemos išėję, į kitą neatėję.

Į savo dvasią dar negrįžome. Norime eiti į Europą, bet neperimame tai, kas brangiausia toje Europoje. Turiu mintyje mokėjimą naudotis demokratiniais institutais, gebėjimą turėti savo požiūrį. Tarp studentijos ir profesūros nėra gero akademinio kontakto. Profesorius perskaitė paskaitą, ir – viso gero. Kad būtų diskusijų, garsių seminarų – to nėra. Kad ir studentiškos krikštynos, mediumai – studentai tas šventes darosi sau ir vieni.

Studentų bendruomenė sau, dėstytojų ir profesūros – sau.

Tai mažai susisiekiantys indai.

Apie atvirumą visuomenei

Ar išskirtinio Universiteto statusas skatina demokratėjimą? O gal stabdo?

Visada buvau prieš per didelį profesorių teisių kėlimą. Pagal senąją statutą nuo fakulteto į universiteto tarybą galėjo patekti keturi profesoriai ir vienas docentas – jau tąsyk ta gradacija buvo labai ryški. Dabar lyg ir sumažėjo profesorių vaidmuo, į Universiteto tarybą įeina daugiau verslo, ūkio atstovų. Senatas, kaip savivaldos organas, daug platesnis. Reikia mokėti naudotis statutu. Kad ir kokie teisiniai aktai būtų, juos interpretuoti reikia demokratiškai mąstant. Galbūt statusas ir užkerta kai kuriuos kelius, bet jis jau teikia labai dideles galimybes augti universiteto demokratijai, fakultetams ir kitiems padaliniam.

Ar savuoju dabartiniu statutu, pabrėžtina autonomija Universitetas

Nukelta į 14 p.

Astronomijos observatorijos kiemelyje

Atkelta iš 1 p.

padėtis mums leidžia teigti, kad visi rinkimai, visos demokratijos iš esmės tėra savotiškas fasadas, kaukė, kuri dengia svarbiausią, fundamentinį faktą: per 10 metų Lietuva nesugebėjo tapti valstybe.

Gyvename neapibrėžtoje erdvėje

Sakote: visiškai neapibrėžta padėtis? O tvirtas žengimas į Europos Sąjungą, beveik užsitikrinta vieta NATO? Argi ne aiškios vizijos, orientyrai? Gal tektų apgailestauti, kad visą energiją ir pastangas išleikvojame tik šiems tikslams. Kita vertus, ko siekėme, tą beveik pasiekėme. Argi to maža? Neįmanoma neapibrėžta?

Aš manau, jogėjimas į ES, NATO ir apskritai Vakarų struktūras iš tikrųjų jokiū būdu nereiškia, kad Lietuvos valstybė stovisi ant kojų. Nors esu didelis integracijos į Vakarų struktūras šalininkas, bet, mano giliu įsitikinimu, integracija kelia nerimą vien todėl, kad šiandien ji masiškai bene visų politikų naudojama tam, kad būtų pridengtos pagrindinės Lietuvos vidaus problemos.

Taigi mano teiginys, kad Lietuva netapo valstybe, turi štai kokią prasmę. Valstybe aš vadinu tokią žmonių sambūrio formą, kai egzistuoja vadinamoji bendra valia, kuri esant reikalui sugeba suderinti, o iškilus ištis rimtai būtinybei pažaboti tai, ką mes vadiname laisvo žmogaus ar atskiros grupės savivalę.

Šia prasme Lietuvos valstybė yra abstrakcija. Kai kalbame apie valdžią, tai ji, vaizdžiai kalbant, yra savotiškas grobis, dėl kurio varžosi daugybė suinteresuotų ir egoistiškų grupių, kurios visiškai nemąsto apie bendruosius interesus. Taigi šis varžymasis dėl valdžios pačiu aukščiausiu valstybės lygiu faktiškai yra suprojektuotas ir persimeta net į atokiausią Lietuvos kaimelį. Ką jau kalbėti apie tokias dideles ir įtakingas institucijas kaip universitetai.

Jūs norite pasakyti, kad universitetai yra tarsi savotiška valstybėlė valstybėje?

Be jokios abejonės. Iš pirmo žvilgsnio keista, kad tokia didelė ir rimta įstaiga kaip Vilniaus universitetas galėjo trejus metus gyventi be rektoriaus, tačiau giliau panagrinėjus, žvelgiant bendrai atrodo natūralus dalykas. Kai yra daug dėl įtakos besivaržančių grupių ir nė viena iš jų neturi lemiamos persvaros, tada ir atsiranda bendras suinteresuotumas palikti ir toliau tą neapibrėžtą padėtį. Tada kolia dėl paslėptos įtakos ir gali vykti be didesnių kliūčių. Tai vyksta visose valstybės institucijose, manau, ir universitetuose.

Gal jau ir akademinė dvasia tėra fikcija

O akademinė dvasia, apie kurią tiek gražių žodžių mes esame girdę iš mūsų universiteto elito, ypač iš kai kurių rektorių lūpų? Ką šiandien reiškia toji akademinė dvasia?

Aš manau, kad dabartinėmis sąlygomis akademinė dvasia tėra fikcija. Akademinė dvasia – tai milžiniška elgesio tradicija, kuri formavosi Europoje per šimtmečius ir buvo neatsiejamai susijusi su moraliniais, pilietiniais ir panašiais principais. Jeigu dėl vienokių ar kitokių priežasčių tie pamatiniai principai išnyksta, tada akademiniam sluoksniams priklausantis žmogus, kad ir puikus savo profesijos ir specialybės

Universitetas visuomenėje, kur inteligentą keičia intelektualas

žinovas, geriausias dėstytojas ar profesorius, tampa siaurai mąstančiu, egoistišku individu, nesirūpinančiu bendrais valstybės ir savo mokslo reikalais.

Šiomet minime geologo, mineralogo, kalnakasybos mokslų atstovo Ignato Domeikos 200-ąsias gimimo metines. Man daro įspūdį šio mokslininko pozicija mokslu, pramonės, verslo atžvilgiu. Tai buvo didis mokslo idealistas. Galėjo pereiti į kalnų pramonę ir užsidirbti didžiules lėšas, gauti didelį pelną ir Čilėje įgyti didžiulę įtaką. Tačiau jis nei turtu, nei valdžios nesiekė, tarnavo mokslo mūzai. Šiandien, kai net į universitetus įsiveržė rinkos santykiai – ir jie visuotinai skatinami, – neliko vietos idealizmui, be kurio sunku įsivaizduoti praėjusių laikų mokslininkus ir apskritai mokslą.

Manau, kad šitaip formuluojamas klausimas yra iš dalies teisingas, bet vis dėlto reikalas sudėtingesnis. Šitą idealizmą iš universitetų išgujo ne rinkos ir verslo santykiai, o tie 50 metų, kai nebuvo ir negalėjome būti savo valstybės piliečiai. Dabar atsivėrusi rinkos stichija sukūrė labai palankią terpę tiesiog prasiveržti egoistiškiems instinktams.

Brangiai mokame už būtas ir nebūtas praities kaltes.

50 metų gyvavusi sistema mus darė siaurai mąstančiais egoistškais nepiliečiais. Tačiau ta sistema teikdavo bent minimalų materialų aprūpinimą. O svarbiausia – turėjo represinį aparatą, kuris bent jau išoriškai versdavo elgtis padoriai. Išnykus represinei sistemai tai, kas glūdėjo viduje, prasiveržė visa jėga.

O jeigu gyventume be prezidento

Jeigu Jūs universitetą vadinate mažų valstybės modeliu, tai gal ir valstybės viršūnėje galėtume turėti vakuumą, gyventi be prezidento. Juk niekas nepasikeistų.

Man atrodo, kad mes prie šios būklės faktiškai artėjame. Esu vienas iš tų, kurie teigia, kad Lietuva yra pasiekusi vadinamosios valdomosios demokratijos stadiją, kai visi rinkimai tėra...

...gryniausia technologija.

Taip. Galima sakyti, kad žmonės, kurie milžiniškais pastangomis išrenkami į valdžią, tampa prezidentais, seimo pirmininkais, ministras pirmininkais, iš tikrųjų tėra simbolinės kaukės, kurios nieko nevaldo. Kitaip tariant, šiandien visos valstybės mastu politinė valdžia yra visiškai atrofavusi. Tai, ką mes turime Vilniaus universitete, vyksta ir valstybės mastu. Skirtumas nebent tas, kad universitetas, nebūdamas visa valstybė, gali sau leisti prabangą šią valios ir valdymo tuštumą laikyti atvirą ir kiekvienam atvejui. O valstybės atveju būtinas vadinamasis rinkiminis žaidimas. Tačiau jeigu žvelgsime į problemos esmę, padėtis visur ta pati.

Jau tapome informacinio populizmo aukomis

Jūs apibūdinote mūsų valstybės, o kartu ir mūsų sąmonės būvį. Kas gi darytina?

Jvykių raida privers kažką daryti. Šiandien daugybė žmonių jau pradeda suvokti šią nenormalią padėtį ir norėtų ją taisyti. Pagrindinė problema, kodėl šito neįmanoma padaryti, yra štai kokia. Kadangi šalyje išvirtino valdomoji demokratija, tai reikia turėti mintyje, kad egzistuoja ir jos įtvirtinimo mechanizmai. Todėl mums viso to neįėjant, nepastebint buvo sukurta milžiniška smegenų plovimo mašina, kuri neleidžia žmonėms adekvačiai suvokti padėties.

Taigi pirmas žingsnis būtų mėginimas ištrūkti iš to, ką aš vadinu informacinio populizmo erdve – apie tuos dalykus ir reikia kalbėti.

Į žvaigždes stiebiasi senosios Alma mater bokštai

Kitas dalykas, kuris turi eiti su tuo kalbėjimu, tai geros valios žmonių organizavimasis jokiū būdu ne į kokią nors primityvią partiją ar ką nors panašaus. Čia turėtų pamažu telktis žmonės, kurie jau pradeda suvokti savo interesus. Kalbant apie Vilniaus universitetą ar kitas aukštąsias mokyklas vis dėlto reikėtų turėti mintyje tai, kad studentija šiuos dalykus jau pradeda suvokti. Sprendžiant iš kai kurių jos veiksmų, atrodo, jog jie jau nebenori būti pasyvūs šios padėties stebėtojai.

Kai kalbate apie informacinio populizmo erdvę, tai ką turite mintyje? Kad reikia ją išsikovoti, užimti, o gal su ja kovoti?

Beveik visa informacinė erdvė jau užimta ir joje beveik masiškai manipuluojama žmonių sąmone. Tačiau kai kalbu apie tam tikrą informacinę erdvę, tai mintyje pirmiausia turiu jos atsikojimą, ir

tai gali vykti įvairiomis formomis. Tai gali būti internetas, įvairūs specializuoti leidiniai, kurie po truputį plėstų savo problematiką ir kalbėtų ne vien apie profesinius, bet ir apie visos valstybės reikalus. Vienu žodžiu, manau, kad ir iš mažyčių laisvos informacijos, laisvo žodžio salelių pamažu iš tiesų reikia daryti nepriklausomos informacijos tinklą.

Gal tai nauja totalitarizmo atmaina

Ar tai nėra naujos formos totalitarizmas, kai demokratinėje, tikriausiai demokratinėje visuomenėje kone vi-

paversti pasilinksminimu. O pagrindinis šitos sistemos herojus yra juokdarys.

Tai mes ir matome kiekvienos televizijos ekrane, kur per įvairius šou ir pasireiškia didžioji drama, kurios visuomenė nesuvokia. Tampame žaidimu, karnavalo dalyviai ar bent stebėtojai.

Daugybė žmonių ne tik nesuvalkia, bet ir nuoširdžiai tiki, kad yra laisvi. Nors jeigu kalbame apie pasirinkimo laisvę, reikėtų nepamiršti, jog tai pasirinkimas iš pateikto asortimento.

Pelė gali rinktis sūrį, kuris padėtas į spąstus.

Iš tiesų.

Žaidimų patologija, kuri dabar užplūdusi kone visų televizijų kanalus, formuoja įspūdį, kad visas pasaulis žaidžia ir nori laimėti. Ką visa tai reiškia?

Manau, kad šitai labai gerai parodė vienas giliausių rašytojų ir tam tikra prasme pranašų Džordžas Orvelas (George Orwell), kurio romane antiutopijoje 1984 pasakyta, kad vadinamiesiems broliams yra paliktas žaidimas. Tai priemonė nukreipti ir padaryti nekenksmingą žmonių intelektinę energiją.

Duonos ir žaidimų? Grįžtame į Senovės Romą? Liaudžiai duosime skurdžią pensiją ir susodinsime prie televizijos ekranų žiūrėti žaidimų?

Taip.

Tai kas mūsų laukia?

Manau, jog toks grįžimas, jeigu laiku nekalbėsime ir nieko nedarysime, ištis neišvengiamas. Tačiau faktas, kad vis dėlto esame pajėgūs šitą klausimą iškelti, kad yra daugybė žmonių, kurie visa tai jaučia ir kol kas neranda būdo išsakyti savo santykį su tuo, kas vyksta, suteikia viltį.

Kai žiūriu meninį filmą Kaligula ir matau rafinuotus iškrypimus, kuriuos iš esmės juk matome ir visokių šou metu ir juos noriai rodo televizijos, tai labai nesunku numatyti, kas laukia apskritai Vakarų civilizacijos, prie kurios ir mes mėginame šlietis ją mėgdžiodami. Esame kosminė dulkė, lekianti nežinia į kokį pragariškos jėgos traukos centrą.

Jūsų nurodytos analogijos yra prasmingos, bet tai toks sudėtingas klausimas, kad jis galėtų būti atskiro pokalbio tema.

Senamadišką inteligentą pakeitė intelektualas

Ką galėtumėte pasakyti apie akademinės bendruomenės atsakomybę, prievoles universitetams, tautai, valstybei?

Matote, visos tos prievolės yra pamirštos dėl tos paprastos priežasties, kad moderniojoje epochoje senamadišką inteligentą pakeičia intelektualas.

Jūs išvelgiate čia tam tikrą pavojų, grėsmę?

Jeigu mėginame apibūdinti, tai pats paprasčiausias apibūdinimas būtų toks: intelektualas yra idėjų fabriko darbininkas, kuris nemąsto ir neturi mąstyti, kam bus skirti ir kaip panaudoti, tarkime, jo prie konvejerio gaminami batai. Teisingiau, net ne batai, o jo vykdoma atskiria operacija siuvant ar gaminant tuos batus.

Taigi šiuolaikinis universitetas (ir tai anaipol nėra vienos Lietuvos problema) yra tapęs tokių žmonių, gebančių produkuoti vadinamąsias idėjas, gamybos vieta. Šitų žmonių skirtumas nuo senųjų inteligentų yra tas, kad jie nemąsto apie savo gaminio prasmę, tikslą ir pasirengę vykdyti bet kokį užsakymą.

Nukelta į 14 p.

teatro vadovas. Kai kuriuos savo gabesnius aktorius iš Kauno J. Miltinis vėliau išsivežė į Panevėžio dramos teatrą. Dirbo ten ir karo metais.

Darbininkų teatras gal ir išgelbėjo J. Miltinį nuo persekiojimų?

Nežinau, kaip ten buvo, bet J. Miltinis į persekiojamų asmenų ratą nepateko.

Paryžiuje ne tuščiai leido laiką

Ar tuo metu galėjo kas nors pasakyti, kokio žymybe J. Miltinis taps po 20–25 metų?

Vargu ar būtų drįsęs teigti. Tada buvo dar jaunas žmogus, bet tvirtų pažiūrų. Kai kas jo nelaikė rimtu žmogumi, nes buvo savotiško charakterio, mėgdavo iš kitų pasišaipyti, buvo sarkastiškas.

Mano kartos, t. y. pokario, žmonėms J. Miltinis išskyla kaip erudicijos viršukalnė, literatūros, meno, kultūros žinovas, tikras intelektualas. J. Miltinio repetitijos Panevėžio dramos teatre – tai kaip savotiški spektakliai, žaižaruojantys giliu kultūros žinojimu ir žmogaus psichologijos pažinimu. O koks jis Jums tada atrodė?

Studijos Paryžiuje jam nebuvo tuščiai praleistas laikas. Grįžus į Lietuvą jam teko parodyti, ką tose studijose įgijo. Vadovaudamas Panevėžio teatrui galėjo atsiskleisti. Be jokios abejonės, buvo labai talentingas. Jaunas žmogus, dar jokių ypatingų mokslų nebaigęs, išvyko į užsienį ir įgijo gilių žinių.

Kaip Jūs bendravote su dygliuotuoju J. Miltiniu?

Buvo draugiškas žmogus. Kai sovietiniais metais jau buvau mokytojas, jis taip pat buvo draugiškas. Tekdavo ir pas J. Keliuotį susitikti. Vardinių proga užeidavau, žiūrėk, ir J. Miltinis atvažiuoja. Pasišnekėdavome, pasivašindavome. Sugyvenome su J. Miltiniu gana draugiškai.

O kaip vertinate J. Keliuotio straipsnius, romaną Svajonės ir Siaubas, atsiminimus iš lagerio Saulė nusileido raudona, eilėraščius?

Jo straipsniai *Naujojoje Romuvoje* buvo labai įdomūs. Aš juos visus skaitydavau, nors ne visada suprasdavau, ypač kai jis rašydavo apie dailę. Romaną *Svajonės ir Siaubas* taip pat perskaičiau. Jis man priminė Romeno Rolano *Žaną Kristofą*, kuris lietuviškai buvo išėjęs anksčiau už *Svajones ir Siaubą*. Tada man atrodė, kad J. Keliuotis šiame romane rašo apie savo vaikystės svajas. Jo atsiminimai apie lagerį – tai tikrasis siaubas. Ir man atrodė, kad į tą gyvenimą jis žiūrėjo pro didinamąjį stiklą. Jo vėlesnių rankraščių – romanų, dramų man neteko skaityti. O tie eilėraščiai, kuriuos perrašė mano duktė, mano akimis, eiliuota publicistika.

Rugsėjo 24 d. Lietuvos kalbos ir literatūros institute vyko mokslinė konferencija, kurioje daugiau kaip dešimt instituto mokslininkų nagrinėjo J. Keliuotio veiklą bei kūrybą įvairiais požiūriais. Buvo nagrinėjami jo rašiniai *Naujojoje Romuvoje*. Šiek tiek buvo paliesti jo rankraščiai bei veikla. Po pranešimų vykusioje diskusijoje vienas kalbėtojas sakė, kad J. Keliuotio raštai, ypač rašyti senatvėje, yra grafomaniški. Man rodosi, kad šitoks apibūdinimas per griežtas. Kiekvienas dirba savo amatai iki mirties. J. Keliuotis rašė nuo jaunų dienų iki mirties. Jo gyvenimo amatas – rašymas. Nieko kita jis nemokėjo. Ar tai galima vadinti grafomanija, jei jo darbus nagrinėja mokslininkai, jau praėjus 20 metų po mirties rengiamos konferencijos? Kiekvienam amatininkui vieni darbai pavyksta geriau, kiti būna menkesni. Bet ar dera tai vadinti grafomanija?

Kalbėjosi Gediminas Zemlickas

Dr. Vijolė Aputytė (stažuotės JAV, Švedijoje, Olandijoje) psichoterapija, psichoanalize, vaistais gydo psichologines krizes, asmenybės sutrikimus, depresiją, nervinę anoreksiją ir nervinę bulimiją.

Dr. Vijolės Aputytės psichoterapijos kabinetas (licencijos Nr. 2394), Šeimyniškių g. 21, Vilnius; tel. 8-684 66 164.

LIETUVOS ŽEMĖS ŪKIO UNIVERSITETAS

skelbia konkursą etatinėms vietoms užimti.

Eiti profesoriaus pareigas:

1. Augalų apsaugos katedroje;
2. Augalininkystės ir gyvulininkystės katedroje;
3. Vandentvarkos katedroje;
4. Mechanikos katedroje;
5. Žemės ūkio mašinų katedroje (0,5 etato);
6. Žemdirbystės katedroje (0,5 etato);
7. Hidrotechnikos katedroje;
8. Profesinės saugos ir inžinerinės vadybos katedroje.

Eiti docento pareigas:

1. Administravimo ir kaimo plėtros katedroje;
2. Augalininkystės ir gyvulininkystės katedroje (0,25 etato);
3. Ekologijos katedroje (0,25 etato);
4. Ekonomikos katedroje;
5. Žemdirbystės katedroje (2 etatai);
6. Žemėtvarkos katedroje.

Prašymus dalyvauti konkurse pateikti Rektorius vardu į Studijų skyrių (LŽŪU c. r. 217 kab.) per mėnesį nuo paskelbimo dienos. Kartu su prašymu pateikiami tokie dokumentai: diplomų kopijos, mokslinių, metodinių darbų sąrašas ir jų kopijos.

Rektorius

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS

skelbia viešą konkursą etatinėms vietoms užimti šiose katedrose:

EDUKOLOGIJOS FAKULTETAS

Dailės didaktikos katedroje – 2 docentų, 1 lektorius;
Edukologijos katedroje – 2 profesorių, 1 docento, 2 lektorių;
Gamtos didaktikos katedroje – 2 profesorių, 2 docentų;
Kūno kultūros katedroje – 2 docentų;
Lietuvių kalbos didaktikos katedroje – 3 docentų;
Matematikos didaktikos katedroje – 2 profesorių, 2 lektorių;
Muzikos didaktikos katedroje – 2 lektorių;
Psichologijos katedroje – 2 lektorių, 1 asistento;

FIZIKOS IR MATEMATIKOS FAKULTETAS

Aplinkotyros katedroje – 1 profesorius;
Fizikos katedroje – 1 profesorius, 2 lektorių;
Informatikos katedroje – 1 docento, 1 lektorius;
Matematikos katedroje – 2 docentų, 2 lektorių, 1 asistento;

HUMANITARINIS FAKULTETAS

Anglų filologijos katedroje – 1 lektorius;
Filosofijos katedroje – 1 docento, 1 lektorius;
Istorijos katedroje – 1 docento;
Lietuvių kalbos katedroje – 2 profesorių, 3 docentų;
Lietuvių literatūros katedroje – 2 docentų;
Romanų ir germanų filologijos katedroje – 1 docento, 1 lektorius;
Rusų kalbos katedroje – 1 profesorius, 4 docentų, 1 asistento;
Užsienio kalbų katedroje – 2 docentų, 2 lektorių, 3 asistentų;

MENŲ FAKULTETAS

Dirigavimo ir dainavimo katedroje – 1 docento, 1 lektorius;
Muzikos teorijos ir fortepijono katedroje – 1 docento;
Taikomosios dailės ir technologijų katedroje – 2 docentų, 2 lektorių;

SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS

Ekonomikos katedroje – 1 docento;
Vadybos katedroje – 4 docentų, 3 lektorių;

SPECIALIOSIOS PEDAGOGIKOS FAKULTETAS

Medicinos pagrindų katedroje – 1 asistento;
Socialinės pedagogikos ir psichologijos katedroje – 1 profesorius, 2 lektorių;

TECHNOLOGIJOS FAKULTETAS

Elektros inžinerijos katedroje – 1 lektorius;
Mechaninės technologijos katedroje – 2 profesorių, 2 docentų;
Radiotechnikos katedroje – 2 profesorių, 1 asistento.

Dokumentai priimami iki 2002 m. spalio 25 d. adresu: Šiaulių universitetas, P. Višinskio g. 25, LT-5400 Šiauliai (I rūmai, II aukštas, 201 kabinetas); telefonai pasiteirauti: (8-41) 59 57 44, (8-41) 59 57 51.

Rektorius

VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETAS

praneša, kad 2002 m. lapkričio mėn. 22 d. 14 val. VDU CR Mažojoje salėje (Daukanto g. 28, Kaunas) bus ginama **NOMEDOS JUCEVIČIENĖS** daktaro disertacija tema „**PASYVIOSIOS IR AKTYVIOSIOS LICHEINOINDIKACIJOS METODŲ TAIKYMO MIESTŲ APLINKOS MONITORINGO SISTEMOJE TYRIMAI**“ (biomedicinos mokslai, ekologija ir aplinkotyra, 03 B).

Doktorantūros komitetas:

pirmininkas – prof. habil. dr. **Romualdas JUKNYS** (Vytauto Didžiojo universitetas, biomedicinos mokslai, ekologija ir aplinkotyra, 03 B);

nariai:

prof. habil. dr. **Remigijus OZOLINČIUS** (Lietuvos miškų institutas, biomedicinos mokslai, ekologija ir aplinkotyra, 03 B);
dr. Sc. **Juri MARTIN** (Estijos mokslų akademija, biomedicinos mokslai, ekologija ir aplinkotyra, 03 B);
doc. dr. **Gediminas KILIKIČIUS** (Vytauto Didžiojo universitetas, fiziniai mokslai, chemija, 03 P);
dr. **Jurga MOTIEJŪNAITĖ** (Botanikos institutas, biomedicinos mokslai, botanika, 04 B).

Oponentai:

prof. habil. dr. **Vida STRAVINSKIENĖ** (Vytauto Didžiojo universitetas, biomedicinos mokslai, ekologija ir aplinkotyra, 03 B);
dr. **Algirdas AUGUSTAITIS** (Lietuvos žemės ūkio universitetas, biomedicinos mokslai, ekologija ir aplinkotyra, 03 B, miškotyra, 14 B).

Su daktaro disertacija galima susipažinti Lietuvos nacionalinėje M. Mažvydo ir Vytauto Didžiojo universiteto bibliotekose.

Rektorius

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS

praneša, kad 2002 m. lapkričio 5 d. 11 val. Šiaulių universiteto Kvalifikacijos instituto (Stoties g. 11, Šiauliai) Aktų salėje įvyks ŠU doktorantūros komiteto posėdis, kuriame **REDA BARANAUSKIENĖ** viešai gins socialinių mokslų (edukologija) daktaro disertaciją tema „**AUKŠTOJO MOKSLO PARADIGMOS VIRSMAS IR JO RAIŠKA TAIKANT STUDIJŲ REFLEKTYVIĄJĄ PRAKTIKĄ (ANGLŲ KALBOS MOKYTOJŲ RENGIMO KONTEKSTE)**“.

Doktorantūros komitetas:

pirmininkė ir darbo vadovė – prof. habil. dr. **Ona Danutė KLUMBYTĖ** (Šiaulių universitetas, socialiniai m., edukologija, 07 S);

nariai:

prof. habil. dr. **Leonas JOVAIŠA** (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, edukologija, 07 S);
prof. habil. dr. **Palmira JUCEVIČIENĖ** (Kauno technologijos universitetas, socialiniai mokslai, edukologija, 07 S);
prof. dr. **Jonas AMBRUKAITIS** (Šiaulių universitetas, socialiniai m., edukologija, 07 S);
doc. dr. **Laimutė SERVAITĖ** (Klaipėdos universitetas, humanitariniai mokslai, filologija, 04 H).

Oponentės:

prof. habil. dr. **Liuda ŠIAUČIUKĖNIENĖ** (Kauno technologijos universitetas, socialiniai mokslai, edukologija, 07 S);
dr. **Nemira MAČIANSKIENĖ** (Vytauto Didžiojo universitetas, socialiniai mokslai, edukologija, 07 S).

praneša, kad 2002 m. lapkričio 15 d. 11 val. Šiaulių universitete (P. Višinskio g. 25, Šiauliai) 220 auditorijoje įvyks ŠU doktorantūros komiteto posėdis, kuriame **DIANA STRAKŠIENĖ** viešai gins socialinių mokslų (edukologija) daktaro disertaciją tema „**DIDAKTINĖS MUZIKOS KŪRINIŲ REFLEKSIJOS VEIKSMINIMAS GROJIMU: PEDAGOGŲ NUOSTATŲ FORMAVIMO PRIELAIDOS**“.

Doktorantūros komitetas:

pirmininkas ir darbo vadovas – prof. habil. dr. **Eduardas BALČYTIS** (Šiaulių universitetas, socialiniai m., edukologija, 07 S);

nariai:

prof. habil. dr. **Vaidas MATONIS** (Vilniaus pedagoginis universitetas, humanitariniai mokslai, filosofija, 01 H);
prof. habil. dr. **Gediminas MERKYS** (Kauno technologijos universitetas, socialiniai m., edukologija, 07 S);
prof. habil. dr. **Albertas PILIČIAUSKAS** (Lietuvos muzikos akademija, socialiniai mokslai, edukologija, 07 S);
doc. dr. **Aldona VAIČIENĖ** (Šiaulių universitetas, socialiniai mokslai, edukologija, 06 S).

Oponentai:

prof. habil. dr. **A. KATINIENĖ** (Vilniaus pedagoginis universitetas, socialiniai mokslai, edukologija, 07 S);
prof. habil. dr. **A. GAIŽUTIS** (Lietuvos mokslų akademija, humanitariniai mokslai, filosofija, 01 H).

Su disertacijomis galima susipažinti Lietuvos nacionalinėje M. Mažvydo bei Šiaulių universiteto bibliotekose.

Rektorius

Bibliofilai, racionalumas ir intuicija (5)

Pabaiga, pradžia Nr. 11

Baigiame pokalbį su mūsų kantriuoju pašnekovu, su kurio gyvenimišką patirtimi *Mokslo Lietuvos* skaitytojai jau turėjo galimybę susipažinti. Prof. Vilis PETRICKIS (Vili Petricki) yra žymus bibliofilijos teoretikas, autografų rinkėjas. Sulaukęs 70 metų yra labai žvalus, judrus, dirba Sankt Peterburgo miškų technikos akademijoje, kur yra Kulturologijos, sociologijos ir politologijos katedros vedėjas. Be to, jis yra Rusijos mokslų akademijos Peterburgo mokslininkų namų Knygos ir grafikos sekcijos pirmininkas, kitaip sakant, Peterburgo miesto vyriausiasis bibliofilas.

Viena mėnulio pusė yra tamsi

Kad ir koks taurus užsiėmimas būtų bibliofilija, tikriausiai yra ir tamsioji šios veiklos, kaip ir apskritai gyvenimo, pusė. Pakalbėkime ir apie tai, nes juk Jūs nevengiate net ir labai aštrių kampų. Tikriausiai sutiksite, jog ir tarp labiausiai prisiekusių bibliofilų pasitaiko asmenų, kurie susirūpinę ne tiek retą knygą ar leidinį eksponuoti, padaryti prieinamą visuomenei, bet priešingai – padaryti visa tai savotiško asmeninio, o gal siauro asmenų rato garbinimo objektu, daugeliui neprieinama, nepasiekiamą vertybę. Šitoks egoizmas, savanaudiškumas, galimas dalykas, tokį „bibliofilą“ sureikšmina, išaukština jo paties akyse, bet visuomenei tai nelaimė. Ką Jūs apie tai manote? Pagaliau juk tikriausiai pasitaiko ir neteisėtai būdais įgytų knygų, kaip – ne paslaptis – ir meno kūrinių, antikvarinių vertybių.

Tokiems žmonėms turime ir atitinkamus vardus – bibliomanai ir bibliotapai. Bibliomanai – tai tie, kurie viską be jokios atrankos tempia sau. O bibliotapai stengiasi viską slėpti ir mėgaujasi savo vertybėmis vienuoje.

Nikolajaus Gogolio *Pliuskinas* – klasikinis bibliotapo pavyzdys. Tai patalogija?

Žinoma, besimėgaujanti vieni ir su niekuo nesidalydami savo džiaugsmais jie dažnai netenka savo vertybių. Paprastai kartu su tokiais žmogumi ir pats gali suprimityvėti.

O vagsystės bibliofilijoje yra žinomas dalykas, bet tai itin retas atvejis. Žinote, vakar mane iš konferencijų salės pakvietė į kitą patalpą sutvarkyti komandiruotės dokumentų ir staiga mane nutvilkė kraupi mintis: taigi konferencijų salėje palikau ant stalo nepaprastai vertingą bibliofilijai veikalą – o kas jeigu grįžęs nerasiu? Akmuo nuo kūtinės nukrito, kai radau knygą gulinčią ten, kur buvau palikęs. O juk ne mažiau kaip šimtas bibliofilų toje salėje buvo.

Kokia tai buvo knyga?

Johano Volfgango Gėtės rankraščių faksimilės, 1899 m. leidinys, pasirodęs Vokietijoje, pirmoji Veimaro bibliofilų klubo išleista knyga. Visame pasaulyje gal nė pusšimčio tų knygų neliko, tad bibliofilams jos vertė nekelia abejonių.

Ir knygos miršta

Vakarykščiame konferencijos renginyje buvo kalbama apie

Prof. Vilis Petrickis skaitydamas paskaitą bibliofilų konferencijoje Vilniaus universitete (2001 m.).

garsiosios karaliaus Žygimanto Augusto bibliotekos Vilniuje knygas. Vilniaus universiteto bibliotekoje saugoma tik 15 karališkosios bibliotekos knygų (21 pavadinimo veikalų), o juk iš viso karalius Vilniaus jėzuitų kolegijai, Universiteto pirmatakei, padovanojo nuo keturių iki puspenkto tūkstančio knygų. Milžiniška XVI amžiaus biblioteka. Kaip Jums atrodo, kur tos Žygimanto Augusto knygos galėtų būti? Juk negalėjo visos žūti.

Labai gaila, bet knygos gali žūti. Mes esame atlikę tokį tyrimą. 1929 m. Leningrade buvo išleista nuostabi knyga – 1929 metų *Bibliofilo almanachas*. Jos buvo išspausdinta 300 egzempliorių. Iškėlėme užduotį: atlikti sociologinį tyrimą ir nustatyti, kiek tų knygų išliko praėjus 71 metams? Apklauskite lapus išsiuntėme į visas Rusijos bibliotekas, taip pat ir į didžiausias pasaulio bibliotekas. Apklauskite ir žymiausias bibliofilus. Paaiškėjo, kad iš 300 egzempliorių beliko apie 50.

Johano Gutenbergo *Biblijos*, pirmosios spausdintos knygos, yra išlikę mažiau kaip 10 knygų. O buvo išspausdinta, jeigu mano atmintis neslūbuoja, apie tūkstantis.

Beje, ne visada žinomas tikslus išlikusių knygų skaičius. Štai Aleksandro Radiščevo *Kelionė iš Peterburgo į Maskvą* (1790), kuri buvo sudėginta Jekaterinai II įsakius, išliko pagal vienus dokumentus 15, o pagal kitus – 18 egzempliorių. Žinoma, kad spausdintuvės, kur ta knyga buvo spausdinama, darbininkai išsinešė, o vėliau pardavė apie 1,5 šimto tos knygos egzempliorių.

Kiekviena gyva būtybė – o knyga ir yra gyva būtybė – pavaldi dūlėjimui ir mirčiai.

Tad kas yra didžiausi knygos priešai?

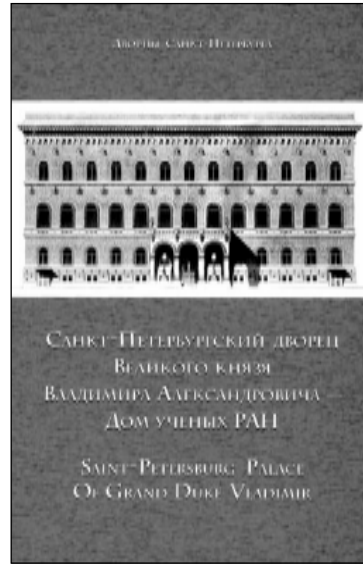

VU Bibliotekininkystės katedros vedėja Audronė Glosienė, senosios knygos žinovas Juozas Tumelis ir prof. Vilis Petrickis bibliofilų konferencijoje Vilniaus universitete.

Jų daug. Pirmiausia tai knygos persekiojimas, nemokšiškas saugojimas, netikęs elgesys su ja, pagaliau didelį pavojų visada keldavo ir tebekelia stichinės nelaimės – potvyniai, gaisrai ir pan. Todėl ir atsakant į klausimą, kur galėtų būti Žygimanto Augusto bibliotekos knygos, nereikėtų manyti, kad jos gražiai sudėtos kur nors guli. Visiškai tikėtina, kad jų jau nebėra.

Prisimenant Žygimanto Augusto bibliotekos knygas

Tačiau mūsų istorinė atmintis mums primena ir kai ką kita. Lietuvos metrika, t. y. *Didžiojo Lietuvos kunigaikščio kanceliarijos knygos, po Lietuvos ir Lenkijos Respublikos padalijimų buvo išvežta į Maskvą ir ten ligi šiol tebėra. Apskritai labai daug Lietuvos garsiausioms gimėnėms, didikams priklausiusių meno kūrinių, archyvų, turtingiausių bibliotekų ir kitų vertybių buvo išvežta ne kur kitur, o į metropoliją. Mums žinoma, kur buvo saugomas senojo Vilniaus universiteto rektorius skeptras bei kitos vertybės. Tačiau pakakdavo Lietuvos institucijoms tik pateikti oficialų užklausimą dėl tų neteisėtai laikomų mūsų valstybės ir tautos kultūros relikvijų, kai tų vertybių ir pėdsakai atausdavo – nelikdavo ne tik pačios vertybės, bet ir jokios dokumentacijos, kataloguose net užuominos apie ją. Gerai prisimename, kaip buvusiame Vilniaus universiteto bibliotekos direktoriui prof. Levui Vladimirovui pavykdavo „sumedžioti“ senajam Universitetui priklausiusių knygų, taip pat ir iš Žygimanto Augusto rinkinių, didžiausiose Tarybų Sąjungos bibliotekose bei knygų saugyklose. Atsimename ir kokios klišutys buvo daromos L. Vladimirovui ir kitiems mūsų knygos specialistams.*

Autorių kolektyvo knyga *Didžiojo kunigaikščio Vladimiro Aleksandrovičiaus rūmai Sankt Peterburge* (2001), kuriai Vilis Petrickis parašė skyrių apie rūmų biblioteką ir jos likimą.

Tokio reiškinio esama ir ypač dažnai su tuo susiduriame, kai kalbame apie kultūros vertybes, kurios iš vienos šalies į kitą patekdavo karų metu. Kai Rusija užėmė Livoniją, tai daugybė vertybių iš užkariautos teritorijos pateko į metropoliją. Panašiai buvo ir Rusijai įžengus į Lietuvą. Tačiau tai tikriausiai nereiškia, kad tos išvežtosios vertybės būtinai slapstomos. Nepamirškime, kad Rusija labai dažnai slapta pardavinėdavo (ypač J. Stalino laikais) vertingiausius meno kūrinius ir kitas vertybes į užsienį. Taip į Vakarų iškeliavo daug imperatoriškosios šeimos ir bažnytinių vertybių. Didžiausias Rusijos imperatoriaus rūmų knygų rinkinys saugomas ne Peterburge, apskritai ne Rusijoje, bet Niujorko viešjoje bibliotekoje. Kai iš Niujorko atvyksta Edvardas Kasinecas (Kasinec), pasakoja, kas jo bibliotekoje saugoma. Bolševikams reikėjo pinigų.

Nenustebčiau išgirdęs, jog ir Lietuvos istorinių vertybių didžioji dalis išplaukė į kitas šalis ar net už vandenyno. Jeigu jos pateko į privačias kolekcijas ar rinkinius, tai visai įmanoma, kad gali būti slapstomos. Juk seneniai iš Stokholmo muziejaus buvo pagrobtos vertingiausios knygos, laimė, nespėta jų išvežti iš šalies. Jeigu būtų patekusios į privačių kolekcininkų bibliofilų rankas, vargu ar šiandien ką nors visuomenė apie jas žinotų.

Ar seniai iš Sankt Peterburgo Ermitažo bei Rusijos mokslų akademijos bibliotekos vertybės buvo grobiamos, laimė, vagys buvo sučiupti.

Taip, buvo dingę vertingi rytietiški rankraščiai, kitų vertybių. Sudėtingi dalykai ir kol žmonija netaps tolerantiška, o žmonės nepradės vieni kitų gerbti, tol šitie barbariški aktai tęsis. Juk ne tai svarbu, kur saugomos vienos ar kitos knygos bei kitos vertybės. Svarbiausia, kad būtų saugomos, prieinamos tyrinėtojams. Svarbu, kad jos nebūtų pamirštos, neatskleistos. Slėpimo politika yra bjauri ir neteisinga. Bibliotekų, muziejų savininkams būtina savyje rasti valios ir jėgos ir atvirai pasakyti: taip, mes saugome vertybes, kurios kadaise istoriškai priklausė Ukrainai, Lietuvai ar Latvijai, Estijai. Ateikite, tyrinėkite ir pajuskite buvimo šalia jų malonumą.

Ar reikia iš Lietuvos išvežti žydų toras

Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje saugoma daug žydų torų. Kai kurios tarptautinės žydų organizacijos reikalauja, kad jos būtų per-

duotos Izraeliui. Taip, tai žydų tautos religinės ir kultūrinės relikvijos. Antra vertus, tai ir Lietuvos kultūros dalis, todėl ir saugoma Nacionalinėje bibliotekoje. Kultūros žmogui keistai skamba kai kurioms žydų organizacijoms atstovaujančių veikėjų argumentai: girdi, pagal žydų religinius papročius mirus rabinui kartu su juo laidojamos ir toros. Jeigu bus laikomasi seno papročio, tai ilgainiui visos senosios toros atsidurs po žeme. Apskritai, Jūsų nuomone, kam turėtų tos toros priklausyti – Nacionalinei Martyno Mažvydo bibliotekai ar Lietuvą palikusių žydų tarptautinėms organizacijoms, veikiančioms kitose šalyse, taip pat ir pačiame Izraelyje? Labai įdomu išgirsti Jūsų nuomonę. Lietuvos valdžia jau priėmė sprendimą didelį tų torų kiekį perduoti Izraeliui.

Manau, kad šiuo atveju nėra teisingas nei Izraelio reikalavimas, nei Lietuvos valdžios sprendimas. Vis dėlto šitos žydų toros taip pat yra ir labai svarbus Lietuvos nacionalinės kultūros elementas. Lietuvišką novelių rinkinyje *Nusilenkite motinai* rašau, kad *Vilnius, Wilna, Wilno* visada buvo įvairiatautis miestas. Kas tik čia negyveno! Ir lietuviai, ir lenkai, ir vokiečiai, rusai, totoriai, žydai, ukrainiečiai... Tai tautų katilas, tačiau nuostabiliausia, kad visos čia gyvenusios tautos buvo patriotiškai nusiteikusios Vilniaus miesto atžvilgiu. Visų tautų atstovai buvo Vilniaus patriotai. *Красивее Вильна ничего не могло быть в мире!* Žinau ne vieną žydų rašytoją, dabar gyvenantį Izraelyje. Jie teigia, kad Vilnius – gražiausias pasaulio miestas, nors tie žmonės išvažinėję visą pasaulį, matė nuostabiliausius miestus. Vienas tokių rašytojų yra Abramavas Karpinovičius. Prieš kelerius metus Vilniuje išėjo jo knyga, jei neklystu *Vilniaus istorijos*.

Man atrodo, kad lietuvius prieš sienos savo kartais keistais reikalavimais remia ne žydai kaip tauta. Juk ir žydų esama visokių, pvz., chasidai, nenorintys nei kariuomenėje tarnauti, nei dirbti. Jie tik nori stovėti prie Verksų sienos, kur prašo aukų šventyklos statybai. Kiekvienas turi maždaug 15 vaikų ir visas tas pulkas traukia miesto gatvėmis.

Aš išsakau savo aiškią ir griežtą nuomonę: nereikia iš Lietuvos išvežti žydų torų ir labai neišmintinga tokius absurdiškus reikalavimus skelbti Lietuvos vadovams. Žydų toros yra pasaulinės ir nacionalinės kultūros vertybės, jos turi būti saugomos ten, kur sukurtos, kur istoriškai suaugusios su žeme.

Šį kultūros reiškinį pavadinčiau ir pasauliniu, ir kartu nacionaliniu lietuvišku. Juk judaizmas yra viena seniausių žemėje monoteistinių religijų. Jeigu tos religijos atributų neišsaugosime žmonijai, tai prarasime nepaprastai svarbius dokumentus. Juk toros – tai dokumentai, taip pat svarbūs, kaip ir pati Biblija.

Kiekvienas kultūringas, inteligentiškas žydas turi suprasti (neabejoju, kad supranta), kas saugoma Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje. O kai kurių chasidų reikalavimai ir politika nėra toliaregiška. Jie patys nenori kariauti, bet tvirtina: *Žydai visada stos ginti Jeruzalę, nes tik Jeruzalė yra žydų sostinė.*

Knygų rojus turi būti žemėje

Tarkim, Jūs ne tik bibliofilas, bet ir politikas. Kaip spręstumėte Jeruzalės klausimą?

Būtų protingiausia skelbti ne sostine, bet tarptautiniu laisvu miestu. Kodėl gi ne? Juk tai 3 pasaulio religijų centras: judaizmo, krikščionybės (ten Kryžiaus kelias veda į Golgotą) ir islamo (ten yra garsusis Juodasis akmuo ir Omaro mečetė). Kodėl reikia ginčytis, jeigu galima gražiai sutarti.

Taip pat ir dėl žydų torų reikėtų visiems gražiai sutarti: tos toros turėtų būti saugomos Vilniuje. Juk žydai, kuriems tos toros priklausė, gyveno Vilniuje ir jų buvo labai daug. Abramasis Karpinovičius kaip tik savo knygoje ir aprašo žydų kvartalo gyventojus. Ta knyga išleista taip pat vokiečių kalba ir aš ją susidomėjęs perskaičiau. Jeigu neklystu, Vilniuje ji išleista lietuvių ir rusų kalbomis.

Apibendrinami galime pasakyti, jog retos knygos bei kiti leidiniai turi būti visuomenei žinomi ir saugomi, kaip yra to verti. Jie turi būti prieinami tyrinėtoji, aprašyti, iširti. O knygos priklausomybė – antraeilis klausimas.

Visiškai teisingai. Jau minėta J. V. Gėtės rankraščių faksimilių knyga išleista Vokietijoje XIX a. pab., bet aš jos neslepiu, rodau visiems, kas tik domisi, duomenis apie ją žadu skelbti spaudoje. Galėčiau tą knygą netgi gražinti vokiečiams, jeigu jiems labai reikia ir tokį pageidavimą pareikštų.

Knyga yra visos žmonijos vertybė ir turi priklausyti žmonijai. Knyga nusipelno paties geriausio likimo, o knygos rojus žemėje ir turėtų būti mokslinės ir viešosios bibliotekos.

Dar būtų gerai, kad iš ten nedingtu. Tam reikalinga gera knygų apsauga ir garbingi savo darbą išmanantys bibliotekininkai.

Ačiū, gerbiamasis Profesoriau, už bendravimo malonumą, kurį suteikėte Mokslo Lietuvos atstovui. Per mūsų laikraštį Jūsų mintys pasieks Lietuvos žmones ir, nė kiek neabejoju, dar daugiau padidins Jūsų bičiulių skaičių. Šito nuoširdžiausiai ir linkiu.

Kalbėjosi Gediminas Zemlickas

VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETAS

praneša, kad 2002 m. lapkričio mėn. 11 d. 12 val. VDU CR Mažojoje salėje (Daukanto g. 28, Kaunas) bus ginama **ADOMO VITO** daktaro disertacija tema „**KLIMATO VEIKSNIŲ ĮTAKA PAPRASTOSIOS EGLĖS (PICEA ABIES (L.) KARSTEN) RADIALIAJAM PRIEAUGIUI**“ (biomedicinos mokslai, ekologija ir aplinkotyra, 03 B).

Doktorantūros komitetas:

pirmininkas – habil. dr. **Teodoras BITVINSKAS** (Vytauto Didžiojo universitetas, biomedicinos mokslai, ekologija ir aplinkotyra, 03 B);

nariai:

prof. habil. dr. **Stasys KARAZIJA** (Lietuvos miškų institutas, biomedicinos mokslai, ekologija ir aplinkotyra, 03 B);

prof. habil. dr. **Andrius KULIEŠIS** (Lietuvos valstybinis miškotvarkos institutas, biomedicinos mokslai, miškotvarka, 01 B);

prof. habil. dr. **Vida STRAVINSKIENĖ** (Vytauto Didžiojo universitetas, biomedicinos mokslai, ekologija ir aplinkotyra, 03 B);

dr. **Rūtilė PUKIENĖ** (Vytauto Didžiojo universitetas, biomedicinos mokslai, botanika, 04 B).

Oponentai:

prof. habil. dr. **Juozas RUSECKAS** (Lietuvos miškų institutas, biomedicinos mokslai, ekologija ir aplinkotyra, 03 B);

dr. **Romas PAKALNIS** (Botanikos institutas, biomedicinos mokslai, botanika, 04 B).

Su daktaro disertacija galima susipažinti Lietuvos nacionalinėje M. Mažvydo, Lietuvos miškų instituto ir Vytauto Didžiojo universiteto bibliotekose.

Rektorius

OSI/FCO CHEVENING SCHOLARSHIPS 2003-2004

The Open Society Fund Lithuania welcomes applications from citizens of Lithuania for the OSI/FCO Chevening Scholarships 2003-2004, which are jointly funded by the Open Society Institute and the UK Foreign and Commonwealth Office.

The scholarships are for postgraduate study for periods of up to one year. They cover all university and college fees, travel to and from the UK, and basic living expenses for a single person.

Within the Scholarship Scheme the following options are available:

+ **OPTION ONE: Nine-month Research Scholarships at the University of Oxford** for postgraduate research contributing towards a doctoral degree in the candidate's home institution. These awards may be held for study in the Humanities, Social Sciences, Environmental Sciences or public health/policy related areas of Medical Sciences.

+ **OPTION TWO: One-year Scholarships to read for a Master's degree at the University of Oxford.** Applicants should obtain a list of the available degrees from the local OSU/FCO Foundation office.

+ **OPTION THREE: Three-month Research Scholarships in Applied Social Studies at the University of Oxford** for officials, experts or consultants working for governmental or public bodies who wish to do research on a topic of direct relevance to the development or functioning of that body.

+ **OPTION FOUR: Twelve-month scholarships to read for an MA in Political Philosophy (The Idea of Toleration) at the University of York.**

Applicants should have excellent academic qualifications, a clear and precise proposal describing what they wish to study, and a fluent command of the English language.

Further details and application forms are available from the Open Society Fund-Lithuania (contact person: Saulė Milėnaitė, Didžioji 5, LT 2600 Vilnius, tel. (0-5) 264 12 09, e-mail: saule@osf.lt) or from their website: <http://www.osf.lt>

Completed application forms must be returned to this address not later than 29 November 2003. It is expected that interviews of short-listed candidates will be held in Lithuania during the week beginning 24/03/2003. Only candidates who are available for interview in this week can be considered.

300 svarų dovaną knygoms išgyti Studijų užsienyje informacijos centrui įteikė labdaringos organizacijos *The Westerley Trust* steigėja Margo Maksvel Makdonald. Šį trečiadienį Studijų užsienyje informacijos centre apsilankę Didžiosios Britanijos ambasadorius ir ponias Margo Maksvel Makdonald džiaugėsi Centro veikla, skatinančia kultūrinius Lietuvos ir Didžiosios Britanijos mainus, bei pažadėjo paramą visiems, norintiems paragauti mokslo išsvajotuose Kembridžo bei Oksfordo universitetuose.

Studijų užsienyje informacijos centro ir Margo Maksvel Makdonald draugystė tęsiasi jau dešimt metų. Jos dėka centro veikla susidomėjo ir Didžiosios Britanijos ambasadorius Džeremis Hilas. Pasak jo, centro misija svarbi ir Lietuvai, ir Didžiajai Britanijai. Ambasadorius teigė, jog kultūrinis bendradarbiavimas yra visų politinių bei ekonominių santykių pagrindas. *Studentų, dėstytojų bei mokslininkų mainai suteikia galimybę pažinti kitos šalies kultūrą, tradicijas ir žmones. Tai skatina kūrybiškumą ir ugdo atvirą visuomenę*, – tvirtino Džeremis Hilas. Ambasadorius stebėjosi Centre sukaupia rašytine bei kompiuterine informacija, dirbančiais savanoriais ir džiaugėsi galėdamas prisidėti prie Centro misijos – padėti jauniems žmonėms įgyti išsilavinimą užsienyje. Didžiosios Britanijos ambasada ne kartą dovanuoja Studijų užsienyje informacijos centrui knygų, tačiau ambasadorius pabrėžė, jog stengsis pagerinti Lietuvos ir Didžiosios Britanijos aukštųjų mokyklų bendradarbiavimą ir skatins studentų mainų programas.

Labdaringos organizacijos steigėja Margo Maksvel Makdonald Centru taip pat pažadėjo visokeriopą pagalbą skatinant akademinės visuomenės bendradarbiavimą. Niujorke gyvenančio žymaus lietuvių išeivijos tapytojo Kęstučio Zapkaus dėka ponias Margo pirmą kartą Lietuvoje apsilankė 1992 metais. Nuo tada ponias Margo į Lietuvą atvyksta 2–3 kartus per metus ir didžiausią dėmesį skiria jauno kūrėjo paramai. *The Westerley Trust* organizacijos tikslas – remti ugdymą, tobulėjimą bei padėti jauniems žmonėms pažinti atsivėrusį pasaulį. Organizacija nuolat papildo dailės ir muzikos įstaičių bibliotekų, fonotekų rinkinius įvairiais leidiniais, natomis, garso įrašais, organizuoja įvairius koncertus, remia kultūrinius projektus. Pati organizacijos steigėja labiausiai džiaugiasi asmeniniais kontaktais su Lietuvos kūrėjais. Gavę stipendijas Lietuvos menininkai dvi savaites gyvena Margo ir jos vyro Donaldo Maksvelų namuose bei turi galimybę pažinti Didžiosios Britanijos kultūrą bei senosios aristokratijos papročius. Labdaringos organizacijos steigėja padeda jauniems menininkams pažinti britų kultūrą, papročius bei pristato Lietuvos kultūrą Didžiojoje Britanijoje. Ponia Margo dėmesingai seka visas mūsų meninio gyvenimo naujienas, domisi Lietuvos dailės bei architektūra, teatru bei ypač mėgstamo režisieriaus Oskaro Koršunovo spektakliais.

Šiais metais labdaringa organizacija švenčia savo veiklos Lietuvoje dešimtmetį. Pasak organizacijos steigėjos, santykiai tarp Didžiosios Britanijos bei Lietuvos ateityje stiprės ir bus naudingi abiem pusėms. Susitikime su ponias Margo bei Didžiosios Britanijos ambasadoriumi dalyvavo Atviros Lietuvos fondo direktorė Diana Vilytė, Amerikos centro Edukacinių programų vadovė Rasa Baukuvienė, VU prarektorius Saulius Vengris, Britų tarybos direktorė Lina Balėnaitė bei kiti. Visi susirinkusieji dėkojo Studijų užsienyje informacijos centro darbuotojams už iniciatyvą ir darbą renkant informaciją apie stipendijų programas užsienyje bei teikiant sukaupią informaciją lankytojams.

*Audronė Kondrotaitė
Studijų užsienyje informacijos centro
atstovė ryšiams su visuomene*

BRITŲ PARAMA MOKSLUI

Didžiosios Britanijos ambasadorius Džeremis Hilas lankosi Studijų užsienyje informacijos centre; nuo jo į dešinę – Centro direktorė Žaneta Savickienė, *The Westerley Trust* steigėja Margo Maksvel Makdonald ir VU Tarptautinių ryšių skyriaus vadovas Algimantas Liponaitis

LIETUVIŲ KALBOS INSTITUTAS

praneša, kad Lietuvių kalbos instituto salėje (P. Vileišio g. 5) spalio 1 d. 16 val. vyks televizijos filmo *Europos dinosaurus* peržiūra. Dalyvaus filmo apie kalbą ir didįjį *Žodyną* kūrėjai, žodynininkai.

Direkcija

HIGIENOS INSTITUTAS

skelbia konkursą:

1. HI Visuomenės sveikatos tyrimų skyriaus mokslo darbuotojo pareigoms užimti (0,5 etato);
2. HI Darbo medicinos centro Mokslinių tyrimų skyriaus vyresniojo mokslo darbuotojo pareigoms užimti (1,5 etato);
3. HI Ekologinės medicinos centro Toksikologijos laboratorijos mokslo darbuotojo pareigoms užimti (1 etatas).

Dokumentus 2 savaites po skelbimo išspausdinimo siųsti adresu: Higienos institutas, Didžioji g. 22, 2001 Vilnius.

Direktorius prof. Julius Kalibatas

LIETUVOS TEISĖS UNIVERSITETAS

skelbia konkursą šioms etatinėms pareigoms pagrindiniam darbui:

Mokslo centro direktoriaus,
Kvalifikacijos kėlimo centro direktoriaus,
Amerikos studijų centro direktoriaus,
Šveicarijos teisės, ekonomikos ir valdymo studijų centro direktoriaus.

TEISĖS FAKULTETE

Civilinės ir komercinės teisės katedroje – dviejų lektorių.
Tarptautinės teisės ir Europos Sąjungos teisės katedroje – dviejų docentų.
Administracinės teisės ir proceso katedroje – lektorius.
Teisės filosofijos katedroje – lektorius.
Baudžiamosios teisės katedroje – lektorius.
Baudžiamojo proceso katedroje – trijų lektorių.
Kriminalistikos katedroje – trijų lektorių.
Finansų ir mokesčių teisės katedroje – lektorius.
Tarptautinės teisės ir Europos Sąjungos teisės institute – dviejų jaunesniųjų mokslo darbuotojų.

VALSTYBINIO VALDYMO FAKULTETE

Viešojo administravimo katedroje – asistento.
Užsienio kalbų katedroje – dviejų lektorių.
Teisinės informatikos katedroje – dviejų lektorių.
Žinių visuomenės valdymo institute – dviejų jaunesniųjų mokslo darbuotojų.
Europos Sąjungos politikos ir valdymo institute – vieno vyresniojo mokslo darbuotojo ir vieno jaunesniojo mokslo darbuotojo.

SOCIALINIO DARBO FAKULTETE

Penitencinės teisės ir veiklos katedroje – lektorius.

POLICIJOS FAKULTETE

Policijos teisės katedroje – trijų lektorių arba asistentų.
Operatyvinės veiklos katedroje – lektorius.

KAUNO POLICIJOS FAKULTETE

Specialaus fizinio rengimo katedroje – katedros vedėjo, docento.
Valstybės sienos apsaugos katedroje – katedros vedėjo, lektorius.

Prašymai ir reikalingi dokumentai (prašymas dalyvauti konkurse, aukštojo mokslo diplomas, mokslo laipsnio diplomas, mokslo vardo atestatas, mokslo darbų sąrašas, socialinio draudimo pažymėjimas, pasas, 2 nuotraukos, CV) priimami iki 2002 m. spalio 31 d. Lietuvos teisės universiteto Personalo skyriuje, kab. 238, Ateities g. 20, Vilniuje, 2057. Telefonas pasiteirauti: 271 46 66.

Rektorius

Mažai kas nori būti rektoriumi. Kodėl?

Atkelta iš 8 p.

dirbtinai neatsiriboja nuo visuomenės, kurios keliamas aukštojo mokslo užduotis pirmiausia juk ir privalo vykdyti?

Kartais universitetų uždaramas nuo visuomenės išpučiamas. Gili, plati tema: ką turi duoti visuomenė universitetui ir ką universitetas – visuomenei. Universitetas, gaudamas pagrindinį finansavimą iš valstybės, turi labai atsižvelgti į visuomenės ir valstybės reikalavimus. Jeigu valstybė nepajėgi duoti lėšų pakankamam studentų skaičiui, tai tų lėšų reikėtų ieškoti per verslininkus, dalį galėtų mokėti ir studentai. Bet ne daugiau kaip 1 tūkst. Lt už semestrą. Tai jau kiti klausimai, bet nuo visuomenės užsidaryti jokiū būdu negalima.

O argi Vilniaus universitetas nėra užsidares? Ar jūs išivaizduojate, kad šio Universiteto rektorius rinkimuose galėtų dalyvauti koks nors profesorius iš kito universiteto?

Statutas šitai leidžia.

Jeigu leidžia, tai kodėl neatsiranda nė vieno norinčio?

Pirmiausia kažkas turėtų iškelti. Vis dėlto ir pačiame Vilniaus universitete yra daug iškilų asmenybių.

Tai kodėl jų nematome tarp kandidatų? Teisingiau, kodėl matome tik dvi iškilias asmenybes? Kur kitos, ar ne per mažai tokiame šlovingų tradicijų Universitete?

Čia jau kitas dalykas, kodėl tos iškilios asmenybės neiškeliama. Žinau vieną gerą galimą kandidatą, kurį norėtų fakultetas pasiūlyti, bet žmogus dėl sveikatos atsisako. Svarbus apribojimas ir tai, kad būtinai reikia turėti profesoriaus

ryti. Tiesa, universitetai toli pažengę, net techniškieji turi socialinius fakultetus. Tačiau VU ir VDU pagal savo profilį yra klasikiniai, paremti tradicini universiteto samprata.

Ar reikia Universitete opozicijos

Leiskite trumpai apibendrinti. Kaip matome, nuo 1990 iki 2002 m. Vilniaus universiteto rektorius rinkimuose pokyčiai ne itin dideli. Kandidatų sąrašas neapleista nuo norinčių balotiruotis skaičiaus. Senato nariai yra atsargūs, savo nuomonę reiškia itin subtiliai ir aptakiai, o dažniausiai išvis nereiškia. Fakultetai neiškelia naujų, drąsiai mąstančių kandidatų. Matyt, bijo konfrontuoti su rektoratu, t. y. pozicija. Kitaip tariant, opozicija neiškelia savo stiprių asmenybių. Kodėl? Ar apskritai Vilniaus universitete yra normali mokslinė opozicija esantiems Universitete valdžioje?

Tai štai dėl jos reikėtų daug pakalbėti. Geros opozicijos, nuomonių ginčo, tolerantiško susidūrimo, kad prasmū tiesos spindulys, turbūt aukštosios mokykloms, taip pat ir mūsų Universitetui, trūksta. Kodėl taip yra? Juk buvęs rektorius demokratiškas, tačiau kodėl Senate neįsilepsnoja diskusijos? Gal aš subjektyvus, bet drįstu pasakyti, kad kaltas tarybinis auklėjimas. Visa dabartinė mūsų universitetinė tradicija juk suformuota sovietmečiu, dar pernelyg esame sukaustyti. Ginčijasi fakultetas su rektoratu, o kitas fakultetas, jeigu tik jo tai tiesiogiai neliečia, pasistengs likti nusašalyje, kad tik neišsiveltų.

Sako: seni ir seni profesoriai. Bet kuo seni blogi? Chemiko, fiziko ar matematiko mokslas niekuo nesiskyrė tarybiniais laikais nuo dabartinių. To žmogaus žinios metams bėgant tik gausėja, ypač jeigu jo veikla nebuvo ideologizuota. Gal nebent etine prasme to meto profesūra labiau suvartyta, uždara, gal ir bailesnė.

Ar įvyks lūžis

Ateis spalio 11-oji – rektorius rinkimų diena. Išsirinksite naują rektorių. Kas pasikeis?

Greitai niekas nepasikeis, kol neišnyks pagrindinės priežastys. Rektorius ir visam Universitetui reikia geros vadybos iš LR švietimo ir mokslo ministerijos bei kitų institucijų. Būtina rūpintis, kaip sutvarkyti darbo užmokesčio ir kitus reikalus. Studentų kontingento formavimo klausimai juk taip pat svarbūs. O rektorius, jeigu bus veiklus, energingas, turėtų nesnausti ir surinkti gerą komandą – prorektorius, gal atnaujinti, patobulinti ir Universiteto administraciją. Per 5 metus galima padaryti vidutiniškai gerą Universitetą. Bet didesni pokyčiai, jauni dėstytojai – tai jau ne vien nuo rektorius ir Universiteto priklausos. Tai platesnės valstybės mokslo politikos reikalai.

Ar Jums, dekanė, neatrodo, kad arčiau valstybės prezidento rinkimai ir Vilniaus universiteto rektorius rinkimai kažkuo panašūs?

Šiomet turėjau progą per naujųjų mokslo metų pradžios šventę pakelti Universiteto vėliavą – atėjo Ekonomikos fakulteto eilė. Tada sakiau kalbą ir pastebėjau: tebūnie rektorius rinkimai Universitete džentelmenų kova. Idėjų, pozicijų kova. To aš ir daugelis laukia.

Matote, ir politiniame Lietuvos gyvenime esame sukaustyti – kalbu apie valstybės prezidento rinkimus. Ir ten aš nelabai matau jaunų, drąsių, veiklių politikų. Daugiausia vis senas vynas, išpilstytas į naujas statines. Jeigu jau Lietuvos mastu neatsiranda naujų veidų, tai ko stebėtis, kad jų nėra Universitete. Kita vertus, Universitetas – mažesnis darinytis, tad lengviau būtų iškilti naujiems žmonėms. Štai Matematikos ir informatikos fakulteto dekanas prof. Felik-

sas Ivanauskas – naujas žmogus. Veiklus, energingas. Jeigu susikaupę vien Universitete dirbti akad. Benediktas Juodka, nesiblaškytų po kitus darbus, galėtų būti taip pat geras rektorius, nes plataus akiračio žmogus. Jie abu atitinka mano rugsėjo 2 d. išsakytus pageidavimus dėl džentelmeniškos kovos.

O kad daugiau tų džentelmenų nebuvo iškelta – ką padarysi.

Atprasti nuo nuomonės sunku, kaip ir priprasti prie jos

Jūsų žodžiuose, gerbiamasis Profesoriau, girdžiu fatališkas gaidėles. Palikimas toks, mentalitetas šitoks – ką padarysi. Kol tokie būsim, ne kažin kas pasikeis.

Kolega! Kai žydai ėjo iš Egipto žemės...

Oi, Profesoriau, kokią liūdną dalią Jūs mums piešiate, pasitelkdamas Senojo Testamento analogiją. 40 metų klaidžioti dykumoje. Tiesa, 12 metų jau paklaidžiojome, tad liko dar dukart tiek su trupučiu.

Karta turi pasikeisti.

Štai čia ir yra fatalizmas.

Veikia būtininai. Tarpukario Lietuva nebuvo pavyzdinga demokratinė respublika. Ir vis dėlto kiek mūsų žmonių po 1940-ųjų pakliuvo į kalėjimus, lagerius, tremtį, nes grynė savo pažiūras, kurias jiems buvo suformavusi mokykla, šeima. Sunku buvo suvokti, jog reikia atprasti nuo to, kad turi savo nuomonę, ir susitaikyti, kad nuomonės neturėtum. Dabar, kai nuomonės neturime, tenka pratintis ją įgyti. Man sunku pasakyti, kiek metų reikėtų jai įgyti. Žiūrėdamas iš praktiško žmogaus poziciją, manau, kad čia prirėks dešimtmečių. Žinoma, priklausys tai ir nuo įvairių aplinkybių.

Kalbėjosi Gediminas Zemlickas

Universitetas visuomenėje, kur inteligentą keičia intelektualas

Atkelta iš 9 p.

Kai galima ieškoti neieškant prasmės

Pats mokslinio pažinimo principas lyg ir reikalauja iš asmenybės užpildyti tam tikrą, sakykime, nežinojimo erdvę. Žmogų veda pažinimo troškulis ar alkis ir negalima paneigti jo svarbos. Kita vertus, XX a. patirtis, kurią sukaupe žmonija, yra milžiniška ir žinome, prie ko vedė nežabotas pažinimo troškulis ir kaip greitai būtent antihumaniškos jėgos pasinaudodavo mokslu ir kitais pažinimo vaisiais. Du sukelti pasauliniai karai, nuolatinis balansavimas ties trečiojo pasaulinio karo riba, didžiausios lėšos skiriamos masinio naikinimo ginklais. Ir tai žmonių planetoje, kur bene kas ketvirtas gyventojas badauja.

Manau, kad neribotas mokslų pažinimo geidulys ir XX a. žmonių patirtis – tai tam tikra prieštara: kažkas buvo daroma ir tebedaroma ne taip.

Manau, kad jokio prieštaravimo nėra. Mokslas (turint mintyje modernųjį mokslą) atsirado ir galėjo suklestėti tik todėl, kad atsisakė tikrumo klausimo. Mokslas teikia ypatingą laisvę ne vien todėl, kad nėra vienareikšmis, bet ir dėlto, jog jeigu mokslininkas ko nors neatranda, nemato ar nenori matyti, tai juk niekas jo dėl to negalės kaltinti.

Kalbu apie mokslą, kaip apie tam tikrą žmonių veiklos būdą, o pats mokslas egzistuoja kaip institucija ir toks veiklos būdas, iš anksto priimtinis žmonėms, kurie miečiai norėtų būti vadinamaisiais grynaisiais mokslininkais. Tai žmonės, kuriems nereikia mąstyti, ar tai, ką jie daro, yra teisinga, prasminga ir pan. Niekas negali paneigti, kad tarp tų žmonių yra milžiniškų talentų, tačiau šitas neįtikėtinas mokslas „lengvumas“, kad galima ieškoti neieškant prasmės, daro mokslą dviprasmišku reiškiniu.

Kai kalbate apie prasmės paiešką, mintyje turite dorovinius, moralinius, asmeninės atsakomybės aspektus?

Be abejo. Akivaizdu, kad mokslui pirmiausia reikia intelekto, bet ne proto. Jeigu protą suprantame kaip prasmes kuriančią galią, tai, be abejo, aukščiausio intelekto žmogus gali visiškai nemąstyti apie savo veiklos padarinius.

Kad ir ką sakytume, universitetai yra intelekto sankaupos, židiniai. O kaip su atsakomybe?

Sakau atvirai: nežinau. Universitetai tapo savotiškais fabrikais. Ši tendencija pasulyje gana plačiai pripažįstama, kritiškai vertinama, bet ir kaip pakeisti šią potencialiai pavojingą ne tik mokslu apskritai, bet universitetų raidos kryptį – labai sudėtingas klausimas.

Ar patenkins rinkimai pokyčių ilgesį

Tada grįžkime prie klausimo, nuo kurio prasidėjo mūsų šis pokalbis: ar Vilniaus universitetas suvokia pirmiausia pats save, savo vietą šalies gyvenime?

Ta prasme, kuria mes kalbame, šio klausimo niekas nenagrinojo.

O istorinės raidos prasme? Juk 423 metus ši aukštoji mokykla gyvuoja. Būtų įdomu pasidomėti, kiek metų Universitetas gyvuodavo be rektorius? Gal tai mūsų dienų fenomenas?

Visas mūsų Universiteto ilgametės veiklos apibendrinimas paprastai baigiasi jubiliejinėmis iškilmėmis. Bet tie klausimai, apie kuriuos mes čia kalbame, galiu užtikrinti, tikrai nebus keliami ir atėjus naujam jubiliejui.

Spalio 11 d. Vilniaus universitetas, kaip, matyt, ir Klaipėdos universitetas, turės naują rektorių. Kas, Jūsų nuomone, turėtų pasikeisti seniausioje šalies aukštojoje mokykloje?

Manau, kad niekas nepasikeis. Galbūt Universitete išnyks kai kurios pačios šiuurksčiausios subjektyvizmo ir savivalės apraiškos. Tačiau Universitetas, koks jis yra šiuo metu, rimtai apmąstyti savo paskirties ir misijos visuomenėje nėra pajėgus. Vilties teikia, kad daugelis žmonių tai jaučia ir ga-

nėtinau giliai. Galiausiai viskas yra pačios akademinės bendruomenės rankose. Kol kiekvienas Universiteto dėstytojas, docentas ar profesorius jausis tik už algelę ateinantis ir paskaitas skaitantis asmuo, kuris nesuvokia savęs kaip akademinės bendruomenės žmogaus ir piliečio, tol čia niekas nepasikeis.

Suprantu, kad visi laukia pokyčių, bet jie priklausys ne vien nuo būsimą rektorius. Priklausys pirmiausia nuo pačių savo atsakomybę jaučiančių akademinės bendruomenės narių. Palinkėkime jiems atsakingų sprendimų. Ačiū už pareiškimas mintis.

Kalbėjosi Gediminas Zemlickas

VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETAS

praneša, kad 2002 m. lapkričio mėn. 12 d. 13 val. VDU CR Mažojoje salėje (Daukanto g. 28, Kaunas) bus ginama JOVITOS ERICHSMIEIER daktaro disertacija tema „TIKSLO, SĄLYGOS IR NUOLAIDOS ŠALUTINIAI SAKINIAI XVI – XVII A. MAŽOSIOS LIETUVOS AUTORIŲ RAŠTUOSE“ (humanitariniai mokslai, filologija, baltų kalbotyra, H 5901).

Doktorantūros komitetas:

pirmininkas – prof. habil. dr. Vytautas AMBRAZAS (Lietuvių kalbos institutas, humanitariniai mokslai, filologija, baltų kalbotyra, H 5901).

Nariai:

prof. habil. dr. Zigmantas ZINKEVIČIUS (Lietuvių kalbos institutas, humanitariniai mokslai, filologija, baltų kalbotyra, H 5901);
prof. habil. dr. Eugenija ULČINAITĖ (Vilniaus universitetas, humanitariniai mokslai, filologija, lotynų kalba, H 440);
habil. dr. Vitalija MACIJAUŠKIENĖ (Lietuvių kalbos institutas, humanitariniai mokslai, filologija, onomastika, H 370);
doc. dr. Virginija VASILIAUSKIENĖ (Vytauto Didžiojo universitetas, humanitariniai mokslai, filologija, baltų kalbotyra, H 5901).

Oponentai:

prof. habil. dr. Jonas PALIONIS (Vilniaus universitetas, humanitariniai mokslai, filologija, baltų kalbotyra, H 5901);
dr. Ona ALEKNAVIČIENĖ (Lietuvių kalbos institutas, humanitariniai mokslai, filologija, lietuvių kalbotyra, H 5902).

Su daktaro disertacija galima susipažinti Lietuvos nacionalinėje M. Mažvydo, Vytauto Didžiojo universiteto bei Lietuvių kalbos instituto bibliotekose.

Rektorius

PUSLAIDININKŲ FIZIKOS INSTITUTAS

2002 m. lapkričio 21 d. 15 val. Puslaidininkų fizikos instituto posėdžių salėje (A. Goštauto g. 11, Vilnius) **Julija SABATAITYTĖ** viešai gins daktaro disertaciją „**NANOKRISTALINIŲ GAAS BEI GASB PORĖTŲJŲ DARINIŲ AUGINIMAS IR FIZIKINIŲ SAVYBIŲ TYRIMAS**“ (fiziniai mokslai, fizika, 02 P).

Doktorantūros komitetas:

pirmininkė ir darbo vadovė – dr. I. ŠIMKIENĖ (PFI, fiziniai mokslai, fizika, 02 P).

Nariai:

prof. habil. dr. K. JARAŠIŪNAS (VU, fiziniai mokslai, fizika, 02 P);
prof. habil. dr. A. KROTKUS (PFI, fiziniai mokslai, fizika, 02 P);
prof. habil. dr. J. DUDONIS (KTU, fiziniai mokslai, fizika, T 001);
dr. K. GRIGORAS (PFI, fiziniai mokslai, fizika, 02 P).

Disertacijos oponentai:

prof. habil. dr. A. ORLIUKAS (VU, fiziniai mokslai, fizika, 02 P);
dr. B. VENGALIS (PFI, fiziniai mokslai, fizika, 02 P).

Su disertacija galima susipažinti Puslaidininkų fizikos instituto bibliotekoje.

Direktorius S. Ašmontas

**VILNIAUS PEDAGOGINIS
UNIVERSITETAS**

praneša, kad 2002 m. lapkričio 4 d. 12 val. Vilniaus pedagoginiame universitete (Studentų g. 39, 211 aud.) įvyks Vilniaus pedagoginio universiteto doktorantūros komiteto posėdis, kuriame **RENATA LABANAUSKAITĖ** viešai gins daktaro disertaciją (humanitariniai m., filologija, 04 H) tema „**SUDAIKTAVARDĖJUS BENDRATIS VOKIEČIŲ IR ITALŲ KALBOSE BEI JOS ATITIKMENYS LIETUVIŲ IR RUSŲ KALBOSE**“.

Doktorantūros komiteto pirmininkė ir darbo vadovė –

doc. dr. O. VORONKOVA (Vilniaus pedagoginis universitetas, humanitariniai m., filologija, 04 H; komiteto pirmininkė nuo 2001 m. spalio mėn.);
prof. habil. dr. P. STURE URELAND (Manheimo universitetas, Vokietija, humanitariniai m., filologija, 04 H; komiteto pirmininkas nuo 1998 m. iki 2001 m. spalio mėn.).

Nariai:

prof. habil. dr. V. AMBRAZAS (Lietuvių kalbos institutas, humanitariniai m., filologija, 04 H);
dr. A. MARTINKĖNAS (Vilniaus pedagoginis universitetas, socialiniai m., edukologija, 07 S);
prof. habil. dr. K. MUSTEIKIS (Vilniaus pedagoginis universitetas, humanitariniai m., filologija, 04 H);
doc. dr. O. VORONKOVA (Vilniaus pedagoginis universitetas, humanitariniai m., filologija, 04 H; komiteto narė nuo 1998 m. iki 2001 m. spalio mėn.);
prof. habil. dr. P. STURE URELAND (Manheimo universitetas, Vokietija, humanitariniai m., filologija, 04 H; komiteto narys nuo 2001 m. spalio mėn.).

Oponentai:

prof. habil. dr. E. JAKAITIENĖ (Vilniaus universitetas, humanitariniai m., filologija, 04 H);
doc. dr. E. RAČIENĖ (Vilniaus pedagoginis universitetas, humanitariniai m., filologija, 04 H).

Nuo 2002 m. spalio 3 d. su disertacija galima susipažinti Vilniaus pedagoginio universiteto bibliotekoje.

Rektorius

**OXFORD COLLEGES HOSPITALITY SCHEME
CAMBRIDGE COLLEGES HOSPITALITY SCHEME**

FOR CENTRAL AND EAST EUROPEAN SCHOLARS
April 2003 – March 2004

Oxford and Cambridge Universities, in conjunction with the Open Society Institute and the British Council invite applications from scholars from selected countries in Central and Eastern Europe and the former Soviet Union, including Lithuania, who wish to work in the universities' libraries or to contact academic specialists in their subjects. At Cambridge, the programme offers one-month visits in one of the Cambridge colleges during the summer months (July-September). At Oxford, the programme offers one-month visits in one of the Oxford Colleges, mostly during the summer months. Scholars will normally be of post-doctoral or of equivalent status and will be university teachers or members of research institutes.

Although the precise conditions of the scholarships vary between the two universities, all scholars receive free single accommodation and meals, plus small allowances for photocopying, books, and personal expenses. In some cases the cost of travel may also be met.

Applicants must have a good knowledge of spoken English. Priority will be given to those completing work for an advanced degree or working on a specific project such as a book or a new course of lectures, and to those who have not previously had a chance to study outside of Central and Eastern Europe or countries of the former Soviet Union. Those who will have spent two months or more of academically related time in the West within the period 1 April 2001 and the start of their visit are not eligible.

Details and an application form can be obtained from the Open Society fund-Lithuania (contact person: Saulė Milerienė, Didžioji 5, LT 2600 Vilnius, tel. (8-5) 266 12 09, e-mail: saule@osf.lt) or from their website: <http://www.osf.lt>

Completed application forms should be returned to the above office by 8 November 2002.

Atleidimo metodas

Prof. Danguolė Beresnevičienė (viduryje) su savo buvusiomis studentėmis

Gedimino Zemiško nuotrauka

EKSPERIMENTINĖS IR KLINIKINĖS MEDICINOS INSTITUTAS

skelbia priėmimą į reumatologijos doktorantūrą ir konkursą mokslo darbuotojų vietoms užimti: 1 asistento (sociologo) Klinikinės reumatologijos skyriuje, 1 asistento ar 1 mokslo darbuotojo imunologijos laboratorijoje.

Prašymą direktoriaus vardu ir kvalifikaciją patvirtinančius dokumentus pateikti per 1 mėnesį nuo konkurso paskelbimo dienos adresu: EKMI, Žygimantų g. 9, Vilnius, tel. 62 88 41.

Direktorius

**MATEMATIKOS IR INFORMATIKOS
INSTITUTAS**

praneša, kad 2002 m. spalio 25 d. 13 val. Matematikos ir informatikos institute (Akademijos g. 4-203) **Violeta PAKENIENĖ** gins daktaro disertaciją tema „**KAI KURIŲ MATEMATINĖS FIZIKOS UŽDAVINIŲ SKAITINIAI SPRENDIMO METODAI**“ (fiziniai mokslai, matematika, 01 P).

Doktorantūros komitetas:

pirmininkas – prof. habil. dr. Raimondas ČIEGIS (Vilniaus Gedimino technikos universitetas, fiziniai mokslai, matematika, 01 P).

Nariai:

doc. dr. Juozas AUGUTIS (Vytauto Didžiojo universitetas, fiziniai mokslai, matematika, 01 P);
prof. habil. dr. Konstantinas PILECKAS (Matematikos ir informatikos institutas, fiziniai mokslai, matematika, 01 P);
prof. habil. dr. Mifodijus SAPAGOVAS (Matematikos ir informatikos institutas, fiziniai mokslai, matematika, 01 P);
prof. habil. dr. Rimantas Jonas RAKAUSKAS (Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija, fiziniai mokslai, fizika, 02 P).

Oponentai:

prof. habil. dr. Feliksas IVANAUSKAS (Vilniaus universitetas, fiziniai mokslai, matematika, 01 P);
doc. dr. Artūras ŠTIKONAS (Matematikos ir informatikos institutas, fiziniai mokslai, matematika, 01 P).

Su disertacija galima susipažinti Matematikos ir informatikos instituto ir Vytauto Didžiojo universiteto bibliotekose.

Direktorius

PUSLAIDININKŲ FIZIKOS INSTITUTAS

2002 m. lapkričio 28 d. 15 val. Puslaidininkų fizikos institute (A. Goštauto g. 11, Vilnius) **Linas ARDARAVIČIUS** viešai gins daktaro disertaciją „**KARŠTŲJŲ ELEKTRONŲ TRIUKŠMAI IR ENERGIJOS DISIPACIJA DVIMATĖSE ELEKTRONŲ DUJOSE**“ (fiziniai mokslai, fizika, 02 P).

Doktorantūros komitetas:

pirmininkas ir darbo vadovas – dr. Juozas LIBERIS (PFI, fiziniai mokslai, fizika, 02 P).

Nariai:

prof. habil. dr. Arvydas MATULIONIS (PFI, fiziniai mokslai, fizika, 02 P);
prof. habil. dr. Ramūnas KATILIUS (PFI, fiziniai mokslai, fizika, 02 P);
prof. habil. dr. Petras SERAPINAS (TFAI, fiziniai mokslai, fizika, 02 P);
prof. habil. dr. Alfonsas GRIGONIS (KTU, technologijos mokslai, elektros ir elektronikos inžinerija, T 001).

Oponentai:

doc. habil. dr. Gintautas TAMULAITIS (VU, fiziniai mokslai, fizika, 02 P);
doc. dr. Gintaras VALUŠIS (PFI, fiziniai mokslai, fizika, 02 P).

Su disertacija galima susipažinti Puslaidininkų fizikos instituto bibliotekoje.

Direktorius S. Ašmontas

Atleisk ir pasveiksi. Atleisk ir tapsi pačiu savimi. Taip teigia Vilniaus pedagoginio universiteto Psichologijos didaktikos katedros vedėja habil. dr. Danguolė Beresnevičienė. Žinijos draugijos salėje rugsėjo 24 d. skaitytoje paskaitoje pristatė W. Wundto sąmonės psichologiją, J. B. Watsono elgesio, S. Freudso sąmonės, K. Jungo kolektyvinės sąmonės, K. Rodgerso humanistinę psichologijos kryptį daktarė sustojo ties atleidimo terapija. Ji gali būti vertinama kaip asmenybės tobulėjimo kelias, kaip būtinas asmenybės sveikatos pagrindas, kaip harmoningų santykių psichologija. Vilniaus pedagoginiame universitete habil. dr. D. Beresnevičienė veda laisvai pasirenkamą kursą, kurio rezultatai, matomi studentų piešiniuose, stebina užsienio psichologus. Atleisdamas žmogus išlaisvėja, atsiveria ir atgauna gyvenimo džiaugsmą, galimybę lavinti savo gebėjimus. Nuo seno visose religijose skatintas atleidimas habil. dr. D. Beresnevičienės dėka pamažu įgauna mokslinį pavidalą ir ateityje tikriausiai eis lygia greta su kitais psichologijos metodais.

Kristina Bučionytė

**VILNIAUS
GEDIMINO
TECHNIKOS
UNIVERSITETAS**

skelbia konkursą užimti šias pareigas:

Architektūros fakulteto Architektūros pagrindų ir teorijos katedroje – jaunesniojo mokslo darbuotojo (1 vieta, 1 etatas).

Dokumentai priimami 2 savaites nuo paskelbimo spaudoje dienos Personalo direkcijoje, 501 kab., Saulėtekio al. 11, Vilnius, tel. 76 78 60.

Rektorius

GALVOSŪKIAI

1. 655 ir 1642
Šie skaičiai turi tą pačią įdomią ypatybę. Ar galite ją įminti?

2. $97531 : 4321 = x$
Kokį skaitmenį reikia prirašyti prie pirmojo ir antrojo skaičiaus, norint gauti sveikąjį skaičių x ?

3. $123456789 = 124$
Tarp kairėje esančių skaičių sudėkite kuo mažiau aritmetinių ženklų, kad būtų lygybė.

$$4. \begin{array}{r} 34 \times 5 \\ 45 \times 6 \\ + 56 \times 7 \\ 67 \times 8 \\ \hline 78 \times 9 \\ \hline ? \end{array}$$

Panašiu būdu užrašykite ir visų skaičių sandaugų sumą. Kaip ji atrodo?

Genius Strazdas

Elektronikos fakultetas dirbs Naugarduko gatvėje

Naujųjų Elektronikos fakulteto patalpų simbolinę juostelę kerpa LR švietimo ir mokslo ministras Algirdas Monkevičius ir VGTU rektorius prof. Romualdas Ginevičius

Įkurtuvių tortą pjausto ministras Algirdas Monkevičius, šalia – VGTU mokslo prorektorius Raimondas Kirvaitis

Kartu su naujųjų mokslo metų pradžios švente Vilniaus Gedimino technikos universitete buvo iškilmingai atidarytos naujos Elektronikos fakulteto patalpos Vil-

niuje, Naugarduko g. 41. Naujos patalpos įrengtos gavus lėšų iš valstybės biudžeto bei parėmus Lietuvos telekomui ir UAB Festo.

Savotiškas paradoksas, kad

vienas dinamiškiausių, į naujausias technologijas orientuotas ir į visuomenės poreikius jautriausiai atsiliepiantis VGTU Elektronikos fakultetas iš 40 savo gyvavimo metų apie 30 metų buvo priverstas dirbti buvusio bazilijonų vienuolyno aplinkoje ir sąlygomis. Iš fakulteto į gyvenimo kelią išėjo 4 tūkst. diplomuotų specialistų. Nesunku paskaičiuoti: vidutiniškai maždaug po 100 specialistų kasmet.

Prieš 10 metų pagal restitucijos aktą VGTU buvo įpareigotas grąžinti senąjį vienuolyno pastatą vienuoliams bazilijonams. Valstybė savo ruožtu įsipareigojo Universitetui suteikti išskeldinamam Elektronikos fakultetui kitas patalpas ir skirti lėšų jam įrengti. Greitai daroma tik popieriuje (ir tai ne visada), o gyvenimo realybė tokia, jog prireikė net 10 metų, kad fakultetas išsikeltų į naują vietą.

Kiekvienos įkurtuvės yra didelė šventė pirmiausia naujajam, taip pat ir visiems šio įvykio dalyviams. Rugsėjo 2-ąją atidarant Elektronikos fakulteto naująsias patalpas Naugarduko g. 41 dalyvavo daug garbingų svečių: LR švietimo ir mokslo ministras Algirdas Monkevičius, bendrovių Festo ir Alna vadovai, Lietuvos telekomo atstovai, Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos generalinis direktorius Valentinas Milaknis ir kiti svarbūs asmenys. Žinoma, dalyvavo ir abu VGTU rektoriai: naujai išrinktasis rektorius prof. Romualdas Ginevičius ir ilgametis šios aukštosios mokyklos vadovas, oficialiai dar nespėjęs savo skeptro perduoti išrinktajam rektoriui prof. Edmundas Kazimieras Zavadskas. Buvo malonu matyti Radioelektronikos katedros profesorių ir buvusį ilgametį vedėją Zenoną Vainorį bei kitus fakulteto veteranus.

Šiandien naujosios Elektronikos fakulteto patalpos palieka ir šiek tiek prieštarinę išpūdį. Trečiasis pastato aukštas, kuriame šiuo metu ir įsikūręs fakultetas – tai šviesos ir geros auros karalystė. Matyt, tą gerąją aurą iš senojo vienuolyno kažkoku būdu sugebėta pritraukti ir į naująsias patalpas. Nauji šviesūs baldai ir moderni aparatūra visiems atrodo labai patraukliai, tad studentai turėtų didžiulius galėdami čia studijuoti.

Yra ir trūkumų, kai kurie laikini, tačiau kitų ištaisyti nepavyks net ir didžiausiomis pastangomis. Fakultetas įsikūrė buvusios garsiausios sostinės „pašto dėžės“ korpusu, o tai juk ne tas pats, kaip specialiai universitetui statytas pastatas. Fakultetas neturi kiemo – tai didelis trūkumas. Praverstų turėti ir iškilėms tinkančią fojė. Gana slogu siaura laiptine kilti į trečią aukštą: pirmieji du pastato aukštai atiduoti firmoms, firmelėms ir kol kas sudaro labiau laikiną naudotojų, o ne savo aplinka

VGTU Elektronikos fakultetas įsikūrė Naugarduko ir Vytenio gatvių kampe

Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos generalinis direktorius Valentinas Milaknis kviečia VGTU darbuotojus dažniau naudotis jo vadovaujamos televizijos paslaugomis

Ilgametis VGTU Radioelektronikos katedros vedėjas, Elektronikos fakulteto lektorius prof. Zenonas Vainoris (antras iš kairės) su kitais Fakulteto įkurtuvių dalyviais

besirūpinančių šeiminių išpūdį.

VGTU vadovams ir pirmiausia rektoriui E. K. Zavadskui teko dėti tiesiog herojiškų pastangų, kad bent šis pastatas tektų Universitetui. Buvo elektronikos karinė įmonė ir mokslinio tyrimo institutas, visai logiška, kad patalpas perimtų VGTU Elektronikos fakultetas. Būtų vienintelė galimybė išsaugoti brangią, daugeliu atžvilgių unikalią aparatūrą. Deja, buvo ir kitaip manančių. Prasidejo privatizavimo vaju, firmos skaidėsi į vis mažesnius darinius, o baigėsi tuo, kad daug unikalių technikos buvo išardyta, sušaldyta ir sugadinta. Milijoninės vertės turtas nuėjo šuniui ant uodegos, o kaltų kaip visada nebuvo.

Laimei, bent pastato dalis atiteko Elektronikos fakultetui. Kaip teigia buvęs fakulteto dekanas, o nuo naujųjų mokslo metų jau VGTU

mokslo prorektorius prof. Raimondas Kirvaitis, fakultete daug jaunimą dominančių studijų programų: telekomunikacijų inžinerijos, automatikos, kompiuterinio valdymo, robototeknikos, kompiuterizuotų elektroninių sistemų, informatikos inžinerijos, kompiuterijos inžinerijos ir kitų. Fakultetas pasirengęs rengti XXI a. informacines ir žinių visuomenės poreikius atitinkančius specialistus.

O švietimo ir mokslo ministras Algirdas Monkevičius mato ir tokią viziją: dėl Elektronikos fakulteto Vytenio gatvės kampas ateityje turėtų tapti sostinės ir visos Lietuvos inovacijų, naujų technologijų ir verslo plėtros centru.

Šito ir linkime Elektronikos fakultetui įkurtuvių proga.

Gražvydas Kantvydas

Lietuvos tūkstantmečio minėjimo direkcija prie Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarijos,

siekdama užpildyti informacijos spragą apie žymiausias Lietuvos praeities ir dabarties asmenis, reprezentuoti Lietuvą pasauliui ir prisidėti prie Lietuvos tūkstantmečio paminėjimo,

skelbia konkursą moksliniam Lituanistiniam biografiniam enciklopediniam žodynui parengti,

kuriame kviečiamos dalyvauti mokslo institucijos, leidyklos, mokslininkų grupės, kitos organizacijos, turinčios patirtį rengiant originalius, enciklopedinius leidinius.

Paraiškoje turi būti nurodyti Lituanistinio biografinio enciklopedinio žodyno rengimo, vardyno sudarymo principai, rengimo etapai, numatoma apimtis. Pateikiamų paraiškų apimtis – iki 1 aut. lanko.

Prie paraiškos turi būti:

- 1–2 pavyzdinė biograma;
- žodyno parengimo grafikas;
- žodyno parengimo išlaidų sąmatos projektas;
- galimų leidybos kaštų sąmatos projektas.

Vertinant paraiškas bus atsižvelgta į paraiškos pateikėjų įdirbį leidžiant enciklopedinio pobūdžio leidinius, į jų organizacinį ir mokslinį lygį, siūlomas parengimo išlaidas. Konkursui pateiktas paraiškas vertins Lietuvos tūkstantmečio minėjimo direkcijos koordinacinės tarybos sudaryta ekspertų komisija. Po programos patvirtinimo su konkurso laimėtoju bus sudaroma sutartis Lituanistiniam biografiniam enciklopediniam žodynui parengti.

Kompiuteriu surinktus paraiškų tekstus, nurodžius konkurse dalyvaujančios organizacijos pavadinimą, adresą, elektroninį paštą bei telefoną, užklijuotuose ir antspaudoetuose vokuose siųsti iki 2002 m. lapkričio 15 d. 15 val. adresu: Lietuvos tūkstantmečio minėjimo direkcijai, S. Daukanto a. 3, 2008 Vilnius.

Informacija apie konkursą teikiama tel. 66 40 84, 66 40 83, el. paštu: jurate@president.lt, taip pat LTMD interneto tinklalapyje adresu: <http://www.is.lt/1000>.

Mokslas Lietuva

Vyriausiasis redaktorius **Gediminas Zemlickas**

Sekretorė **Kristina Bučionytė**

Stilistė **Angelė Pletkuviene**

Dizaineris **Valdas Balciukevičius**

„Mokslas Lietuva“ remia Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas

Patarejai: **V. Būda, R. Goštautienė, J. Puodžius, A. Ramonas,**

D. Stančienė, A. Targamadžė, E. K. Zavadskas.

Redakcijos adresas: **J. Basanavičiaus g. 6, 2001 Vilnius**

El. paštas: **mokslolietuva@takas.lt, tel. (8-5) 2 12 1235, 62 7458, faks. 61 4729**

Laikraštis internete: **<http://ml.lms.lt>**

Redakcija, pritardama nevisoms autorių mintims, įstoleruoja

ISSN 1392-7191

Leidžia

UAB „Mokslininkų laikraštis“

SL Nr. 169

Spausdino

AB Spaustuvė „Purtukas“
Saltoniškių g. 29/3, 2677 Vilnius